

»STOPE MIRA« FRA MILJENKA STOJIĆA U SPLITU

Split, 14. prosinca 2012. (Željko Primorac / hrsvijet.net) – Splitsko slušateljstvo imalo je priliku 13. prosinca 2012. slušati o književnom, novinarskom i javnom radu fra Miljenka Stojića. U dvorani Nadbiskupskog sjemeništa, u organizaciji Hrvatske udruge Benedikt, upoznali su se s njegovim 25-godišnjim svećeničkim djelom, djelom franjevca i čovjeka kroz čiji se rad zrcale brojni problemi s kojima se susreću Hrvati u Bosni i Hercegovini, ali i problemi s kojima se Hrvati u državi Hrvatskoj tek trebaju susresti. Program je vodila Danira Matijaca, a fra Miljenkove pjesme čitala Branka Mlinar.

Na tribini o bogatom književnom radu fra Miljenka Stojića govorio je književnik Krešimir Šego. U svom književnom opusu fra Miljenko kroz priče malih, običnih ljudi oslikava položaj Hrvata u BiH nakon Drugoga svjetskog rata te, slikajući ljudske sudbine, zatvara krug stradanja, patnje i progona u Domovinskom ratu i turbulencijama današnjice hrvatskoga naroda u BiH. Stojić, kao franjevac koji i u dobru i zlu živi s narodom i uz narod, nikada ne prepričava velike i epohalne povijesne događaje. Predmet njegova zanimanja sudbine su običnih ljudi koje, jasnije od bilo koje analize velikih društvenih kretanja, ocrtavaju sudbine jednoga naroda.

Upravo je život među ljudima potaknuo fra Miljenka da se, po želji svoje franjevačke provincije, prihvati ustrojavanja rada Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«, koja je na sebe preuzela zadatak da istraži sudbine ubijenih hercegovačkih franjevaca, ali i tisuća civila i vojnika nakon Drugoga svjetskog rata. O radu fra Miljenka Stojića u Vicepostulaturi govorio je mladi splitski doktorand Tomislav Đonlić. Fra Miljenko je u BiH probio led te je prvi javno i konkretno počeo istraživati stravične zločine represivnog aparata komunističke Jugoslavije iz vremena i nakon Drugog svjetskog rata. Njegov rad doveo je do otkrivanja i otvaranja brojnih masovnih grobnica čiji nalazi bacaju potpuno novo svjetlo na godinama nametanu povijest Drugoga svjetskog rata i poraća. Fra Miljenkov pionirski rad na ovom polju prepoznala je i Komisija HBK i BK BiH za hr-

vatski martirologij pa ga je pozvala da svojim iskustvom pomogne u ovom tijelu za istraživanje zločina iz Drugoga svjetskog rata u državi Hrvatskoj i BiH.

Kako je istraživanje komunističkih zločina iz vremena Drugoga svjetskog rata i poraća u RH i BiH još uvijek tabu tema, mediji nisu blagonaklono gledali na otkrivanje mračne i krvave povijesti Jugoslavije. Fra Miljenko je to vrlo brzo uočio te je odlučio uložiti sve napore kako bi glas istine stigao do naroda. Stoga ne žali ogroman trud u pokretanju Radiopostaje »Mir« Međugorje, internetskog portala Stopama pobijenih, a godinama je djelatna i kao vrstan kolumnist i komentator na portalu HRsvijet te na raznim drugim područjima.

O fra Miljenkovu novinarskom radu govorio je član uredničkog vijeća portala HRsvijet Ivan Zlopaša. Najveći problem medijske scene u Hrvatskoj je, prema Zlopaši, činjenica što su mediji u vlasništvu inozemnih i domaćih središta moći čiji su interesi dijametralno suprotni interesima hrvatskoga naroda. Osim nekoliko tiskanih i internetskih izdanja, nacionalno novinarstvo snažno je potisnuto pred masovnim medijima središta moći. Upravo se u fra Miljenkovoj nepokolebljivoj borbi za istinitim informiranjem naroda ogleda vrijednost njegova novinskoga rada. Moglo bi se kazati da fra Miljenko pred nasljednike KPJ u Hrvatskoj postavlja sasvim logičan zahtjev: »Ako Hrvatska, kako vi tvrdite, vuče državnost iz odredaba AVNOJ-a, onda nemojte inzistirati na pravnom sankcioniranju zločina tek od 1991. Državnost, kako vi kažete, ima i zakonsku obvezu ne dopustiti amnestiju za zločine od 1945. do 1991. Tek tada možemo govoriti o pravnoj državi.« U ovoj prigodi Zlopaša je predstavio i fra Miljenkovu knjigu *Halo, ovdje Herceg Bosna*. Knjiga je to kolumni objavljenih na portalu HRsvijet.

U svom završnom obraćanju splitskom slušateljstvu, urednik lista i internetskog portala Stopama pobijenih fra Miljenko Stojić pozvao je Splitsčane da slijede stope mira i ljubavi, ali da pritom ne zaborave obvezu prenošenja i promicanja istine jer je ona temeljni preduvjet miru i pomirenju. ✍

DAN FRA LEA PETROVIĆA I 65 SUBRAČE

Križevci, 26. siječnja 2013. (IKA) – Prigodnom prezentacijom posvećenom fra Leu Petroviću i 65 subrača, euharistijskim slavljem, koje je predvodio postulator postupka mučeništva

fra Miljenko Stojić, te okruglim stolom »Budući hrvatski blaženici« u Križevcima su u petak 25. siječnja nastavljeni »5. dani hrvatskih svetaca i blaženika«.

Svečanost je počela prezentacijom koju je s naglaskom na ubojstvo trojice hercegovačkih franjevaca u Maclju prikazao i obrazložio, davši i društveno-politički kontekst strada-

nja, publicist Damir Borovčak.

U misnom su slavlju, uz predvoditelja fra Miljenka Stojića, koncelebrirali: glavni urednik *Glasa Koncila* mons. Ivan Miklenić, glavni urednik *Veritasa* fra Ivan Bradarić, župnik župe Donja Lastva iz Boke kotorske Dejan Turza te križevački župnici Stjepan Soviček i Dražen Hladuvka.

U propovijedi je postulator ispričovijedao da su hercegovački franjevci ubijeni na više mjesta u vremenu od 1942. do 1945. iz mržnje prema vjeri te da je kauza otvorena zato da bi se franjevci proglasili mučenicima, da bi bili proglašeni blaženima pa svetima. Naglasio je da se o ubojstvima franjevaca jako malo zna te da se za većinu i ne zna gdje im je grob. »Zasljepljeni ideologijom pristalice komunizma opravdavaju očite zločine i ne daju da istina ispliva na vidjelo jer bi tada mogli progledati. Da to nije tako, ne bi se danas u hrvatskom društvu vukli ovako katastrofalni potezi. Računaju na zaborav pa se ponašaju tako kao da nitko ne razmišlja. A ne samo da

su poubijali na stotine tisuća Hrvata tijekom Drugoga svjetskog rata i u poraću nego su to nastavili činiti i kasnije«, rekao je fra Miljenko dodavši da su oni koji su drukčije razmišljali bili progonjeni i uhićivani te je mnoge »progutala noć«. Istaknuo je, također, da je i danas slično stanje, a da su za to djelomično krivi i sami kršćani. »Dopustili smo pristalicama ne samo komunizma, nego i liberalnog fašizma, da nam preotmu mjesto odakle ćemo govoriti, mediji su u njihovim rukama, a mi se kršćani čudimo. Tako imamo stanje da tjedno desetak minuta u propovijedi govorimo i slušamo o Bogu i svijetu oko nas, a ostalo vrijeme prepušteno je njima. I oni ga koriste«, upozorio je Stojić zaključivši da bi kršćanima danas bilo mnogo bolje da se ne boje svoje pripadnosti.

Glazbeni obol misnome slavlju dao je vokalni ansambl »Dobri Pastor« iz istoimene župe u Brestju kraj Sesveta.

Taj je ansambl zapjevao i nakon mise na okruglome stolu »Budući

hrvatski blaženici« u križevačkom Hrvatskom domu. O četvero kandidata za oltar govorili su vicepostulatori i promicatelji. O časnoj sestri milosrdnici, mučenici Žarki Ivasić, koju su 1946. strijeljale komunističke vlasti u Gospiću, govorila je s. Veronika Popić. O sluzi Božjem Placidu Corteseu, talijanskom franjevцу konventualcu koji je veći dio svojega života proveo pomažući Hrvatima na Cresu zbog čega je bio mučen, ključne je životne naglaske dao fra Ivan Bradarić. Bokokotorsku službenicu Božju Anu Mariju Marović, koja je živjela u bogatoj obitelji u Italiji te je djelovala kao umjetnica – književnica, glazbenica i slikarica, a poslije i kao utemeljiteljica družbe Sestre zadovoljštine Srca Isusova i Srca Marijina koja se bavila spašavanjem ćudoredno posrnulih žena, predstavio je vlč. Dejan Turza. Hercegovačke mučenike sabrane u kauzi »Fra Leo Petrović i 65 subrača« podrobnije nego što je to bilo u propovijedi predstavio je fra Miljenko Stojić. Moderator okrugloga stola bio je mons. Miklenić. ✍

ZAPOČELI »III. DANI POBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA«

Široki Brijeg, 5. veljače 2013. (Gojko Jelić / Vicepostulatura) – Dana 4. veljače u samostanskoj crkvi Uznesenja BDM na Širokom Brijegu započeli su »III. dani pobijenih hercegovačkih franjevaca« u povodu 68. obljetnice komunističkog ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca.

Program je započeo molitvom krunice u 17 sati koju je predmolio fra Vitomir Musa. Razmatrajući žalosna otajstva, on je naglasio da po primjeru pobijenih franjevaca molitva bude naš odgovor na svaki životni križ.

Sv. misu u 18 sati predslavio je poznati hrvatski franjevac fra Zvezdan Linić, voditelj kuće susreta Tabor u Samoboru. S njim je sumisilo još šest svećenika.

Misna čitanja i molitvu vjernika predvodili su širokobriješki ministranti, a liturgijsko pjevanje u sv. misi i na klanjanju Presvetom Oltarskom Sakramentu animirala je, u prepunoj crkvi, glazbena sekcija Frame.

U uvodnoj riječi fra Zvezdan je pozvao da produbimo svoju vjeru i da Bogu zahvalimo za one koji su nam dali primjer hrabre vjere i pobožnosti.

Riječi iz Evandjelja po sv. Marku o Isusovu ozdravljenju opsjednutoga navijestio je fra Dane Karačić.

Govoreći o ovom svetopisamskom ulomku, fra Zvezdan je u propovijedi naglasio prisutnost zla u svijetu i pozvao da ime Isusovo bude obrana od svih napasti. Podsjetio je i na riječi blaženoga Ivana Pavla II. koji je rekao da onaj tko nije svjestan postojnosti Zloga nije vjeran riječi

Božjoj. Završio je riječima da za Isusa nema izgubljenih slučajeva i da je Isus uvijek pobjednik.

U klanjanju pred Presvetim Oltarskim Sakramentom fra Zvezdan je molio za oslobođenje od svih naših grijeha, a posebice psovke, raznih vrsta ovisnosti i sve pozvao da se jasno i odgovorno pred Isusom odreknu svojih grijeha i zlih sklonosti.

Na kraju misnoga slavlja nazočnima se obratio vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« fra Miljenko Stojić zahvalivši predvoditelju misnoga slavlja te svima koji su pridonijeli svečanom i pobožnom slavlju svete mise. Zatim je proglasio ishod II. nagradnog natječaja na temu o ubijenim hercegovačkim franjevcima. Pristigle radove vrjednovalo je prosudbeno povjerenstvo u sastavu fra Vendelin Karačić, Krešimir Šego i fra Miljenko Stojić. Autori najboljih radova u ka-

tegoriji dječjeg uzrasta nagrađeni su prigodnim darom i plaketom. Prva nagrada pripala je Lidiji Knezović, učeničici Prve osnovne škole Široki Brijeg, i literarnom uratku *Bili su dostojni trenutka u koji ih je život stavio*. Drugo mjesto osvojio je Ivan Knezović, učenik Prve osnovne škole Široki Brijeg, za literarni uradak *Širokobriški mučenici*. Trećenagrađeni je crtež *Ranjena crkva* Leona Bašića, učenika škole Vranić u Bročancu. Radove nagrađenih autora moći će se ovih dana vidjeti na portalu pobijeni.info.

Program je uživo prenosila Radiopostaja Široki Brijeg te web kamerama portal *Hercegovina live*, a tako će biti tijekom cijelog programa ovih »III. dana pobijenih hercegovačkih franjevaca«. Na portalu *Hercegovina live* bit će dostupne i snimke svih ovih događaja. Inače, o svemu je najlakše obavijestiti se putem portala Vicepostulature pobijeni.info. ✍

DRUGI DAN »III. DANA POBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA«

Široki Brijeg, 6. veljače 2013. (Gojko Jelić / Vicepostulatura) – U samostanskoj crkvi Uznesenja BDM na Širokom Brijegu 5. veljače 2013. nastavljen je program »III. dana pobijenih hercegovačkih franjevaca«. Dan je protekao u zahvalnom sjećanju na ubijene franjevce koji su u srce hercegovačkog naroda usadili vjeru i radost života.

Krunicu je predmolio fra Zvezdan Linić razmatrajući radosna otajstva. Meditirajući o Isusovu životu, on je naglasio da ljudski život počinje u trenutku začeca kada Bog dariva besmrtnu dušu i svatko je od prvoga dana u Božjem naumu i Njegovo je ljubljeno dijete. Fra Zvezdan je pozvao da treba moliti da se svako začeto dijete rodi i da se promijeni naš odnos prema trudnicama, jer je njih Bog blagoslovio. Potrebno je moliti i za brojne obitelji, kako je to nekada bilo u našem narodu. Nitko ne može oduzeti djetetu oca i majku niti ih nadoknaditi. Zatim je ukazao na to da se treba moliti i za roditeljsku mudrost kako bi svojoj djeci znali prenijeti pravu ljubav.

Na početku sv. mise, koju je predslavio fra Zvezdan Linić u sumisništvu s petoricom svećenika,

predslavitelj je istaknuo da sve svoje zahvale i molitve prenesemo na oltar prije početka sv. mise. To su mnogi simbolično učinili ispisivanjem svojih molitava i pohranjujući ih u košaru ispred oltara koja je ubrzo postala premalena. Puk je inače ispunio ne samo samostansku crkvu nego i prostor ispred nje te kapelicu i hodnike oko crkve. Trebalo se probijati do oltara, a na njemu je misnicima bilo »tijesno«.

Misna čitanja i molitvu vjernika predvodili su širokobriješki framaši, a liturgijsko pjevanje u sv. misi i na klanjanju animirala je, kao i prethodnoga dana, glazbena sekcija Frame.

Riječi iz Evanđelja po Sv. Marku o Isusovu čudu ozdravljenja i oživljavanja navijestio je fra Tomislav Jelić.

Fra Zvezdan je u propovijedi istaknuo sljedeće: »Isus je apsolutno prisutan svugdje i na svakom mjestu svakome tko god ga bude trebao i s vjerom i ljubavlju zvao. Isusa treba pozvati i onda kada se bojimo za život i zdravlje dragih osoba, Isusa treba zazivati kada smo i u materijalnim poteškoćama. Neka nam uvijek u srcu bude Isusov poziv: "Ne boj se, samo vjeruj!" Zajedništvo s Bogom lišava nas svakoga straha, a mi često

zaboravimo da je Isus rekao: "Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta."«

U klanjanju pred Presvetim Oltarskim Sakramentom fra Zvezdan je molio za zdravlje duše i tijela, za sve bolesne, kao i za one koji služe i liječe bolesnike.

Na kraju misnoga slavlja nazočnima se obratio vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« fra Miljenko Stojić te pored riječi zahvale kazao da je prosudbeno povjerenstvo odlučilo da ne dodijeli nagrade za uzrast mladež. No, pozvao je nazočne da stvaraju djela na temu o ubijenim hercegovačkim franjevcima i prijave ih za sljedeći nagradni natječaj, a uradci mogu biti objavljeni u razdoblju od posljednjeg natječaja.

I ovaj drugi dan uživo je prenosila Radiopostaja Široki Brijeg, a portal *Hercegovina live* činio je to preko interneta web kamerama što su prihvaćali i drugi kao pobijeni.info, franjevci-siroki-brijeg.info, brsvijet.net.. Na portalu *Hercegovina live* moguće je pronaći odloženu snimku. Sve potrebne podatke najlakše je pronaći na portalu Vicepostulature pobijeni.info. ✍

DAN SJEĆANJA NA UBIJENE FRANJEVCE I PUK: POLOŽEN VIJENAC I ZAPALJENA SVIJEĆA

Široki Brijeg, 6. veljače 2013. (D. Martinović / hrsvjet.net). – Ove godine 7. veljače, dan kada su komunističke postrojbe mučki ubile i zapalile dvanaest širokobrijeških franjevaca, po prvi se put obilježava i kao Dan sjećanja na pobijene franjevce i puk, što ga je na 45. sjednici održanoj 23. veljače 2012. proglasilo Općinsko vijeće Širokog Brijega.

U povodu toga općinski načelnik Miro Kraljević, predsjednik Povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća na području Općine Široki Brijeg Pero Kožul, predsjednik Općinskog vijeća Vinko Topić, Vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« fra Miljenko Stojić i općinski vijećnici položili su vijenac i zapalili svijeću za sve ubijene franjevce i hrvatski puk pred spomen-križem u središtu Širokog Brijega.

Prema odluci Općinskog vijeća o proglašenju 7. veljače Danom sjećanja na pobijene franjevce i puk u Drugom svjetskom ratu i poraću institucije na području Općine

Široki Brijeg dužne su svoje radno vrijeme prilagoditi programu obilježavanja ovog dana, priopćeno je iz ureda općinskog načelnika.

Očekuje se da će od sljedeće godine Dan sjećanja na ubijene franjevce i puk biti obilježen u cijeloj Zapadno-hercegovačkoj županiji. ✍

TREĆI DAN »III. DANA POBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA«

Široki Brijeg, 7. veljače 2013. (Gojko Jelić / Vicepostulatura) – Treći dan ovogodišnjih »III. dana pobijenih hercegovačkih franjevaca« započeo je, po prvi put u povodu Dana sjećanja na pobijene franjevce i puk, u 10 sati pred križem u središtu Širokog Brijega gdje su načelnik širokobriješke općine Miro Kraljević, predsjednik Općinskog vijeća Vinko Topić, pročelnik Povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća na području općine Široki Brijeg Pero Kožul te fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« položili vijenac i upalili svijeću pomolivši se za duše svih ubijenih.

Molitveni program započeo je, kao i proteklih dana, molitvom krunice u 17 sati. Razmatranje je predvodio fra Zvezdan Linić razmišljajući o otajstvima svjetla posvješćujući veličinu i značenje svetih sakramenata krštenja, ženidbe i euharistije.

Na početku svete mise, koju je predslavio s još šestoricom širokobrijeških franjevaca, fra Zvezdan je istaknuo sljedeće: »U predvečerje spomen-dana na ubojstvo hercegovačkih franjevaca te puka Božjega, upitajmo se što smo mi spremni podnijeti za Isusa?«

Riječi iz evanđelja navijestio je fra Nikola Rosančić, a misna čitanja i molitvu vjernika predvodili su širokobriješki svjetovni franjevci.

U poticajnoj propovijedi, potaknut ulomkom iz evanđelja koji govori o ozdravljenju uzetoga kod kupališta, fra Zvezdan je zapitao: »Želiš li ozdraviti na način kako Isus ozdravlja? Želiš li svoje zdravlje koristiti na dobro, na blagoslov?« U nastavku je, razmatrajući tešku sudbinu ovog bolesnika, pozvao da ne zaboravimo svoje bližnje, da pronađemo vremena za svoju djecu, za stare i nemoćne, po Isusovu primjeru, jer Isus ima vremena za svakoga te zaključio da duhovna obnova nije

moljakanje, nego spremnost da hrabrije pođemo za Isusom.

Na kraju sv. mise vicepostulator fra Miljenko Stojić posebno je zahvalio predvoditelju misnoga slavlja i molitvenog programa fra Zvezdanu čija je molitva i riječ okupila više tisuća vjernika, ne samo iz širokobriješkog kraja nego iz cijele Hercegovine.

Zatim su podijeljene nagrade nagrađenima na »II. nagradnom natječaju« na temu o ubijenim hercegovačkim franjevcima u kategoriji odraslih. Prvu nagradu dobila je Renata Dobrić iz Splita. Njezina priča nosi naslov *Napokon: Iz tame u svjetlo ili Povorka smrti*. Priča govori o griznji savjesti čovjeka koji umire, a sudjelovao je u bitkama za Široki Brijeg i Mostar. Druga nagrada dodijeljena je Fabijanu Lovriću iz Knina. Njegov književni rad nosi naslov *Neka blagoslov Tvoj padne na ljude*. Treću nagradu za književni rad dobio je Darko Juka iz Mostara za pjesmu *U jazbinu tijelo, duša u raj*. Fra Miljenko je za-

hvalio svim sudionicima nagradnoga natječaja, a sve pozvao da se jave na sljedeći Nagradni natječaj.

Uobičajeno je nakon sv. mise slijedilo klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu i ovaj put u pre-

punoj širokobriježskoj crkvi. Ni vremene padaline nisu omele dolazak puka Božjega.

Molitvenom ugođaju svih ovih dana pridonijelo je lijepo pjevanje glazbene sekcije Frame, a cijeli

program prenosila je Radiopostaja Široki Brijeg dok je videoprijenos ostvario portal *Hercegovina live*. Internetski prijenos preuzimali su i portali *pobijeni.info*, *franjevci-siroki-brijeg.info* i *brsvijet.net*. ✍

OBIJELJENA 68. OBLJETNICA UBOJSTVA HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 8. veljače 2013. (Gojko Jelić / Vicepostulatura) – Onoga krvavog 7. veljače 1945. komunisti su dvanaesticu fratara, jednog po jednog, vodili od samostana do ratnog skloništa, zatim ubili i zapalili. Tom istom stazom, 68 godina poslije, krenula je procesija ministranata, postulanata, novaka, redovnika i svećenika uz molitvu žalosnih otajstava Gospine krunice. U dostojanstvenu ozračju framaši su zapjevali *Gospodine, ti si pastir moj*, a vicepostulator fra Miljenko Stojić pročitao je ulomak iz knjige o Jobu. Nakon kratkog nagovora i molitve gvardijana fra Sretana Ćurčića procesija je, uz molitvu krunice, ušla u crkvu te zastala na grobu 22 ubijena fratara. Svjetovni franjevci pročitali su tada kratko razmatranje i imena svih ubijenih hercegovačkih franjevaca.

Slijedila je sv. misa zadušnica u prepunoj samostanskoj crkvi i pukom ispred nje. Predslavio ju je provincijal hercegovačkih franjevaca dr. fra Ivan Sesar u suslavlju s generalnim pohoditeljem fra Rozom Brkićem, vicepostulatorom fra Miljenkom Stojićem, domaćim gvardijanom fra Sretanom Ćurčićem, svim hercegovačkim gvardijanima i većim brojem svećenika iz cijele Hercegovine.

Provincijal je u uvodnoj riječi kazao: »I ove godine oko stola Gospodnjeg okupio nas je ovaj sveti i bolni dan 7. veljače. To je dan u kojem su svojom krvlju naša braća na ovom Brijegu Bogu, Crkvi, franjevačkom redu i svom hrvatskom narodu prinijeli svetu žrtvu, ono najvrjednije što čovjek ima – svoj život. Ovdje smo kako bismo Bogu iskazali zahvalnost za njihovo hrabro i neustrašivo svjedočanstvo vjere 7. veljače i ovaj Brijeg Široki za nas fratre i naš narod simbol je stradanja i ponosa. Zbog toga se u ovoj sv. misi sjećamo i svih onih koji su bilo gdje i bilo kada ubijeni za *krst časni i slobodu zlatnu*.«

Liturgijsko pjevanje predvodio je veliki župni zbor sv. Cecilije pod ravnanjem s. Mire Majić, prvo čitanje pročitao je novak fra Antonio Musa, a riječi evanđelja navijestio je fra Sretan Ćurčić.

U svojoj propovijedi dr. fra Ivan Sesar je između ostaloga poručio: »Davanje života iz ljubavi zapravo je kršćansko mučeništvo. Ili obratno, kršćansko mučeništvo jest samo onda kad se život daje iz ljubavi. A svjedoci vjere su oni kršćani koji u svom životu nastoje što dosljednije živjeti svoju vjeru kroz promicanje kršćanske ljubavi,

solidarnosti, pravde i mira. U svjetlu ovoga nauka, 66 hercegovačkih franjevaca svjedoci su vjere ne poglavito zato što ih je netko ubio iz mržnje prema ćudorednim vrjednotama, kao što se to stvarno dogodilo, nego zato što su oni iz ljubavi prema tim istim vrjednotama radije prihvatili smrt negoli da pristanu na gaženje tih vrjednota. U tome, kao i svi drugi svjedoci vjere, velika su pouka osobito našem vremenu kad vrjednute, za koje su oni dali život, tako često bivaju gažene, obezvrjeđivane i ismijavane.

Naši ubijeni fratri kao i sve druge nevine žrtve, u teškim okolnostima Drugoga svjetskog rata kad je progovorila ljudska zloća i pokvarenost, pokazali su se duhovno jakima te su do kraja ostali vjerni svojoj savjesti i radije su išli u smrt nego da je pogaze. U njima se očitovala Isusova pobjeda nad zlom i smrću kao zalog konačne sudbine svijeta.

Katolička crkva na ovim prostorima jačala se kroz stoljeća poglavito mučeničkom krvlju svojih sinova. Neraskidiva povezanost fratara i naroda i duboka navezanost na Boga jednih i drugih u nasljedovanju Krista uspjela je održati i osnažiti Crkvu i naš narod u BiH kroz vrijeme koje je iza nas.

Svjedok vjere, kad trpi, ne trpi samo za sebe nego i za svoj narod. Za svoj narod trpi radi primjera, radi ohrabrenja, radi spasenja. Naši fratri vođeni franjevačkim načelom "Ne samo sebi živjeti nego i drugima koristiti" niti su za sebe živjeli, niti su za sebe umrli. Nama su, naime,

dobrim životom ostavili primjer vladanja, a hrabrim podnošenjem muka primjer trpljenja.

Naših 66 ubijenih fratara ostavili su svijetli trag koji je i nama danas izazov i poziv da ostanemo vjerni Bogu i onome što dolazi od Boga. Zato vas s ovog svetog mjesta pozivam da od sada još vjernije molimo sve mučenike svete Crkve za zagovor da nam svojom molitvom isprose vjernost, odanost i ustrajnost u okolnostima našega života, da svatko u svojem naraštaju posvjedoči ono na što smo pozvani: da budemo djeca Božja ne samo riječju nego i djelima. Baš onako kako su to posvjedočili naši ubijeni fratri.

Papa Benedikt XVI. ovu je godinu proglasio Godinom vjere. Prigoda je to, ali i zadaća svih nas današnjih katolika, da ojačamo svoju vjeru, da je produbimo, da u ovom društvu koje preferira život bez Boga i čak štoviše, tako često ustaje protiv Boga, još žarče i odanije vjerujemo Kristu, Radosnoj vijesti, da ostanemo odani i vjerni vjeri svojih otaca i svetoj Katoličkoj crkvi. I ova 68. obljetnica tragičnog stradanja naših pokojnih fratara ovdje na Širokom Brijegu u ovoj Godini vjere neka nam bude poticaj da svi iskreno molimo za hrabrost koja je sposobna učiniti i nas svjedocima vjere u ovoj burnoj današnjici. Ne zaboravimo, braćo i sestre, da ne grijeshimo samo onda kad činimo zlo, već i onda kada ne činimo dobro koje bismo mogli i trebali činiti.

Molimo da sjeme ovih nevino ubijenih franjevaca urodi novim duhovnim zvanjima, molimo da nam Gospodin podari dobrih i svetih svećenika, redovnika i redovnica. Molimo također da se njihova žrtva i nevino prolivena krv pretoči u novi život našega naroda.«

Molitvu vjernika pročitali su svi hercegovački gvardijani sa zajedničkom molitvom da ih Bog na kraju života primi u svoju vječnost i združi s ubijenom subraćom.

Na kraju sv. mise nazočnima se obratio vicepostulator fra Miljenko Stojić: »I kroz proteklu godinu nastojali smo ići tragovima naše ubijene braće. Prikupljali smo svjedočanstva ispitujući još žive svjedoke, prikupljali dokumentaciju, nastupali u različitim prigodama i u medijima, kao i u različitim mjestima i okolnostima.«

Spomenuo je kratko što je sve Vicepostulatura radila kroz proteklu godinu. Između toga istaknimo: »Mišljenja smo da smo pronašli i još jednu jamu s tijelima dvo-

jice ubijenih hercegovačkih franjevaca, onih iz Izbična. Pokušat ćemo to istražiti, kao i jamu s tijelima 60-ak ubijenih u Biokovu, među kojima je navodno i skupina hercegovačkih franjevaca.«

Na kraju je uputio riječi zahvale: »Hvala svima koji su kroz proteklu godinu pomogli Vicepostulaturi u njezinu radu. Nemoguće je sve spomenuti pa ću samo izdvojiti osoblje u širokobriješkom samostanu na čelu s gvardijanom fra Sretanom Ćurčićem te naše framaše i trećare. Naravno, hvala i čitavoj Provinciji, na čelu s provincijalom dr. fra Ivanom Sesarom, koja se trudi odvojiti čovjeka i odvojiti znatna novčana sredstva za ovaj rad. Hvala i našem generalnom pohoditelju fra Rozi Brkiću koji o svemu ovome izvještuje našu Vrhovnu upravu u Rimu. Na poseban način hvala fra Zvezdanu Liniću koji je kroz prethodna tri dana u ovoj našoj samostanskoj crkvi predvodio molitveni program, odnosno sv. misu zadušnicu za našu pobijenu subraću i puk Božji. Mnogi su ga čuli i posredstvom medija te se nadamo da će posijana riječ uroditi plodom.«

Fra Miljenko je zahvalio i Radiopostaji Široki Brijeg i portalu *Hercegovina live* koji su uživo prenosili ovogodišnje dane pobijenih franjevaca, kao i samostanskom portalu *franjevci-siroki-brijeg.info* i portalu za domovinsku i iseljenu Hrvatsku *brsvijet.net*.

Na kraju je zaključio: »Nemojmo se bojati ni vremena u kojemu živimo ni onih koji bi htjeli oblikovati to vrijeme. Bit će nam onako kako sami htjednemo. Živimo i nosimo istinu pa će nas Bog prepoznati kao svoje i obdariti nas neuništivom srećom.«

Gvardijan fra Sretan Ćurčić zahvalio je svima koji su pridonijeli i doprinose čuvanju spomena na pobijene fratre te istaknuo: »Pobijeni fratri na Brijegu su rekli da ne će nikamo bježati, jer nisu ništa krivi. Rekli su istinu. Živjeli su istinu. Znali su zašto žive, znali su kome žive. U ovom vremenu izvrnutih vrijednota oni nam zacijelo mogu i trebaju biti svjetionici u našem životu. Ne smijemo se bojati istine, ne smijemo se stidjeti da smo kršćani. Trebamo gledati na svoju dušu koja pripada Bogu. Poruka Brijega nadilazi zemaljska rješenja, stoga nemojmo biti slijepi i žedni na izvoru života, a to je uistinu Široki Brijeg. Čuvajmo ga, dakle, živimo iz njega i budimo ponosni na njega.« ✍

ZAGREB: MISA O 68. OBLJETNICI MUČENIČKE SMRTI ŠIROKOBRIJEŠKIH FRATARA

Zagreb, 8. veljače 2013. (IKA) – Suslavljenom svečanom sv. misom zadušnicom koju je u prepunoj samostanskoj crkvi Navještenja

Blažene Djevice Marije u zagrebačkoj Dubravi 7. veljače predvodio fra Jozo Zovko, zagrebački franjevci Hercegovačke provincije i Zavičajna

zajednica Široki Brijeg iz Zagreba uz rodbinu kao i brojne ostale vjernike, sjetili su se 66 ubijenih hercegovačkih franjevaca u Drugom svjetskom

ratu i poraću, a posebno 68. obljetnice mučeničke smrti širokobriježkih franjevac, koje su iz mržnje na vjeru i hrvatstvo komunisti pobili 7. veljače 1945.

U propovijedi je fra Jozo podsjetio na vrijeme krvavoga terora u danima poraća te pozvao na molitvu za nedužne žrtve, kao i za njihove ubojice da se takve strahote nikada više ne bi ponovile. Okupljenu mnoštvu, više od tisuću vjernika, poručio je da i naše vrijeme, ovdje i danas, treba hrabre svjedoke vjere koji poput širokobriježkih i svih kršćanskih muče-

nika ne će pogaziti svoju vjeru, svoje uvjerenje, nego će odvažno braniti kršćanske životne vrijednote koje su danas osobito ugrožene, posebno obitelj, jezgra i naravno rasadište novih života i jedino mjesto ispravnog odgoja na temeljima vjere i domoljublja. To je naša obveza prema tim mučenicima. Mučeništvo je najizvrsnije svjedočenje ljubavi prema Bogu, bližnjemu, domovini, zaključio je.

Svima nazočnima na sv. misi pozdravnu riječ uputio je gvardijan samostana fra Draženko Tomić. Na

svršetku sv. mise, na kojoj je pjevanje animirao zbor bogoslova, pročitana su imena ubijenih hercegovačkih franjevac.

Prije sv. mise u samostanskoj dvorani prikazan je dokumentarni film »Kosti smiraj traže« koji govori o radu Povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća na području općine Široki Brijeg te o Vicepostulaturi postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« koja je idejni začetnik povjerenstava po tamošnjim općinama. ✍

ODRŽANO MISNO SLAVLJE ZA UBIJENE FRATRE IZ ŽUPE ČERIN I PRIGODNO PREDAVANJE

Čerin, 11. veljače 2013. (Pero Petrušić / brotnjo.info) – Jučer je u župnoj crkvi sv. Stjepana na Čerinu služena sv. misa za fratre koje su 1945. ubili Titovi komunisti. Svečano misno slavlje pred prepunom je župnom crkvom u 11 sati predvodio fra Miljenko Mića Stojić uz suslavlje župnika fra Darija Dodiga i ravnatelja Caritasa HBK BiH fra Miljenka Mike Stojića.

Fra Dario je najprije pozdravio vjerni puk, predvoditelja sv. misnog slavlja fra Miću i pročitao imena četvorice fratara iz župe koji su ubijeni u veljači 1945. (fra Bono Andačić, fra Paško Martinac, fra Rafo Prusina i fra Dobroslav Šimović) te ime jednoga dominikanca (fra Branimir Korać). Nakon toga fra Mića je započeo sv. misno slavlje.

U propovijedi je fra Mića istaknuo komunističke zločine prema crkvenim osobama, učinjenima iz jednog razloga, a to je iz mržnje prema vjeri te pozvao puk da nasljeduje Gospodina sjećajući se svojih ubijenih duhovnih pastira. Izrazio je nadu da će Crkva jednoga dana barem neke od njih proglasiti mučenicima za svetu vjeru.

Nakon sv. mise, koja je bila i obilježavanje Stepinčeva, uslijedilo je izlaganje dr. fra Roberta Jolića koji nas je upoznao sa životom i djelom ubijenih fratara rodnom iz naše župe i petorice drugih koji su ubijeni, a djelovali su u ovoj župi. Valja istaknuti da je ovih dana DNK me-

todom utvrđeno da je među ubijenima bio i fra Martin Sopta. On je iz župne kuće na Čerinu otišao pohoditi bolesnika u Služnju, odatle je produžio za Čitluk i otad se o njemu malo što zna. Fra Vid Čuljak navodno ga je vidio na prozoru tamnice u Ljubuškom.

Na kraju je fra Mića izvijestio o radu Vicepostulature i prikupljanju izjava još živih svjedoka i dokumentacije kao i radu povjerenstava (Širokog Brijega i Ljubuškog) koja iskapaju stratišta gdje su ubijani ne samo fratri nego i mnogi drugi.

Na žalost, dosad se nije nikomu sudilo zbog učinjenih zločina nad svećenicima, civilima i nedužnim vojnicima. Žaloso je kada mnogi portali, dnevne novine, radio i TV postaje bruje o Titovoj imovini, što će kome pripasti, a o ovom zločinu nastoje ne pisati. Samo se neki mediji osvrnu na tu neistraženu temu koja je od velike važnosti za hrvatski narod.

Zahvaljujući pojedinim svećenicima, povjesničarima i arheolozima, među kojima se ističe fra Miljenko Mića Stojić, koji se trude da se ti zločini istraže i pronađu tijela pobijenih u Drugom svjetskom ratu i poraću, saznajemo djeliće istine. Tako se malo-pomalo na pravi način zaključuje o temi Drugoga svjetskog rata i poraća u našem društvu. ✍

MEĐUGORJE: USKORO MONOGRAFIJA

Međugorje, 11. veljače 2013. (citluk.ba) – Na spomendan blaženoga Alojzija Stepinca, zagrebačkog nad-

biskupa i kardinala kojega je Papa Ivan Pavao II. proglasio blaženim, u međugorskoj crkvi sv. Jakova služena

je sv. misa za ubijene franjevce i žrtve Prvoga i Drugoga svjetskog rata iz župe Međugorje. Sv. misu predvodio je i na njoj propovijedao fra Marinko Šakota, a nakon nje u dvorani bl. Ivana Pavla II. predavanje su održali dr. fra Robert Jolić i mr. fra Miljenko Stojić.

Dr. fra Robert Jolić započeo je svoje predavanje govoreći o blaženom Alojziju Stepincu i 66 ubijenih franjevaca s posebnim naglaskom na franjevce koji su na neki način vezani za župu Međugorje. Pa je tako fra Robert ukratko predstavio fra Jozu Bencuna, fra Marka Dragičevića, fra Križana Galića, fra Bonu Jelavića, fra Pašku Martinca, fra Anđelka Nuića, fra Mariofila Sivrića, fra Bernardina Smoljana, fra Grgu Vasilja i fra Jenka Vasilja, deset žrtava partizanske mržnje od kojih su petorica rodnom iz Međugorja, četvorica su dušobrižnički djelovala u Međugorju, a fra Križan Galić ubijen je u međugorskom župnom stanu.

Drugi dio svog predavanja fra Robert je posvetio monografiji župe Međugorje. Dobar njezin dio već je spreman, no postoje dijelovi koje još treba upotpuniti. Jedan od takvih je i žrtvoslov. Prema podacima kojima se do sada raspolaže, župa Međugorje broji 376 stradalih, no u matici umrlih postoje podatci za samo 115, a želja je objaviti potpune podatke o stradalima u Drugom svjetskom ratu i poraću te, dakako, i o žrtvama iz Prvog svjetskog rata, što je gotovo nemoguće jer iz tog razdoblja ne postoji matica umrlih, a i vrlo je malo svjedoka vremena. »Objava podataka i eventualno fotografija naš je

dug prema ratnim i poratnim žrtvama bez obzira gdje su, kada i kako poginuli. Bez obzira kojoj su vojsci pripadali, ili su, pak, bili civili. Bez obzira je li riječ o odraslima ili djeci, namjernim ili slučajnim žrtvama. Bitni i isključivi kriterij za žrtvoslov smije biti samo je li netko žrtva rata ili poraća«, zaključio je dr. fra Robert Jolić pozivajući župljane župe Međugorje na suradnju u prikupljanju podataka za žrtvoslov.

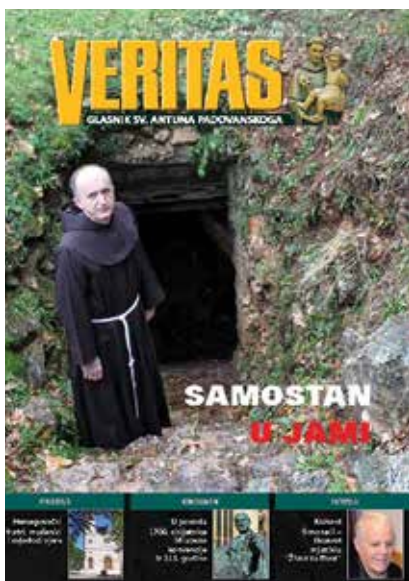
Drugi predavač mr. fra Miljenko Stojić govorio je o mučeništvu i o potrebi popisivanja žrtava te o djelatnostima Hercegovačke franjevačke provincije u prikupljanju podataka o ubojstvu 66 članova Provincije, ali i o utemeljenju općinskih povjerenstava za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća, kao i o pokretanju Vicepostulature. Fra Miljenko je nešto više kazao i o djelatnostima na pronalaženju masovnih grobnica i identifikaciji žrtava koje se u njima nalaze.

Sinoćnja predavanja završena su razgovorom o inicijativi za postavljanje spomenika žrtvama iz župe Međugorje. Fra Marinko Šakota okupljenima je predstavio namisao da se na prostoru stare crkve, koji je sada na jedan način zapušten, podigne spomenik na kojemu će biti upisana imena svih žrtava. Velikom broju žrtava iz župe Međugorje ne zna se za grob niti su njihove kosti pronađene pa je i stoga uređenje mjesta na kojemu bi im se mogla odati počast naišlo na dobar prijam kod posjetitelja sinoćnjih predavanja, koji su samu namisao i lokaciju ocijenili pohvalnima. ✍

U NOVOM VERITASU OSAM STRANICA O ŠIROKOM BRIJEGU

Široki Brijeg, 13. veljače 2013. (Gojko Jelić / Vicepostulatura) – *Veritas*, glasnik sv. Antuna Padovanskoga, u broju za veljaču na osam stranica donosi opširnu reportažu o Širokom Brijegu kroz priču o ubijenim hercegovačkim franjevcima. Temu najavljuje već naslovnica ovog katoličkog mjesečnika slikom ratnog skloništa i znakovitim naslovom »Samostan u jami«. A uistinu je bilo tako! Dvanaest fratara iz širokobriješkog samostana ubijeno je, zapaljeno i zatrpano u ratnom skloništu u samostanskom vrtu. Učinili su to komunisti 7. veljače 1945.

U tekstu pod naslovom »Hercegovački fratri – mučenici i svjedoci vjere« novinarka Tanja Popec piše o povijesti Širokog Brijega, od dolaska fratara, gradnje crkve do onih najkrvavijih dana posljednjih godina

Drugoga svjetskog rata kada su komunisti iz mržnje prema vjeri ubili 66 franjevaca. No, život na Širokom Brijegu nije stao, krv ubijenih urodila je novim duhovnim zvanjima.

Istinu o tome *Veritas* donosi kroz razgovor s vicepostulaturom postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« fra Miljenkom Stojićem.

Priča o ubijenim franjevcima opremljena je s desetak fotografija iz arhiva Vicepostulature, a prilog tekstu je i *Pastirsko pismo* katoličkih biskupa Jugoslavije od 20. rujna 1945. koje je izazvalo bijes komunisti i kojim su biskupi doslovce stavili svoju glavu na panj. U *Pismu* se jasno govori da su fratri poubijani bez sudskog postupka.

Glas o ubijenima odavno je prešao granice Hercegovine, a *Veritasov* tekst još je jedan kamenčić u mozaičku priču o sudbini fratara i vjernoga puka za vrijeme komunističke diktature. Zaista vrijedi pročitati ovaj, ali i druge priloge u časopisu. ✍

SVETA MISA ZA UBIJENE FRATRE I PUK U MOSTARU – 68. OBLJETNICA NJIHOVA UBOJSTVA

Mostar, 15. veljače 2013. (MI-RIAM) – U četvrtak 14. veljače sv. misom u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru obilježena je 68. obljetnica ubojstva sedmorice fratara iz mostarskog samostana. Komunisti su ih 14. veljače 1945. u popodnevnim satima svezane žicom odveli iz samostana i ubili najvjerojatnije na mjestu Čerkrk, oko 1,5 km južno od samostana, i bacili u Neretvu. Ubijeni fratri su: provincijal dr. fra Leo Petrović, gvardijan fra Grgo Vasilj, fra Jozo Bencun, fra Rafo Prusina, fra Bernardin Smoljan, fra Kažimir Bebek i fra Nenad Pehar. Posmrtni ostatci sedmorice ubijenih franjevaca do danas nisu pronađeni, a nije obilježeno ni mjesto na kojem su mučenički skončali svoj život.

Sv. misno slavlje u prepunoj crkvi započelo je procesijskim ophodom. Prije samog početka mostarski fra-maši izveli su igrokaz o ubojstvu fra-

tara koji je napisao fra Ante Marić.

Predvoditelj sv. mise bio je fra Iko Skoko, gvardijan, u sumisništvu s fra Ivanom Sesarom, provincijalom, don Željkom Majićem, gen. vikarom Mostarsko-duvanjske biskupije, fra Marijanom Karaulom, vikarom franjevačke provincije Bosne Srebrne, fra Miljenkom Stojićem, vicepostulatorom postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće« te još 27 svećenika. U propovijedi je fra Iko istaknuo: »Mučenici naše Katoličke crkve u Hercegovini svojom brojnošću ne zaostaju za mučenicima ostalih krajeva naše hrvatske domovine. Po dostupnim podacima u Katoličkoj crkvi u Hercegovini u ratnom vihoru i poraću život je izgubilo 66 hercegovačkih franjevaca, jedna časna sestra, 13 biskupijskih svećenika i bogoslova, te oko 16.000 vjernika laika. Brojni su kršćani na našim prostorima i u našem narodu stolje-

ćima svjedočili kako su Kristovi do smrti...

Ubojstvo naših fratara 14. veljače 1945. neizbrisivo je upisano u mapu Mostara i naše Katoličke crkve i Hercegovačke franjevačke provincije u Mostaru. Ubijeni su jer su neprijatelji smatrali da njihova ukorijenjenost, njihova vjera, crkvenost, franjevaštvo stoje na putu komunizmu, na putu neslobode misli, izražavanja... Htjeli su, a mnogi i danas hoće, Boga nadomjestiti samo ovozemaljskim ciljevima. Znali su oni kako su fratri i svećenici koje su ubijali bili vjerska, čudoredna i kulturna snaga i okomica u svom narodu...«

Sv. misno slavlje svojim lijepim pjevanjem uveličao je župni zbor pod ravnanjem s. Slavice Filipović. Svečanosti liturgije pridonijeli su fra Stipan Klarić i fra Dalibor Milas skupa s postulantima. ✍

SVETA MISA ZA UBIJENE HERCEGOVAČKE FRATRE I OSTALE NEVINE ŽRTVE LJUBUŠKOGA PUKA

Ljubuški, 18. veljače 2013. (L. M / ljportal.com) – I ove godine, prema već ustaljenu običaju, u mjesecu veljači na poseban se način prisjećamo ubijenih hercegovačkih fratara od kojih je većina u tom mjesecu *in odium fidei* (iz mržnje prema vjeri) nemilosrdno pogubljena. Tako je i 17. veljače u crkvi sv. Ante na Humcu slavljena sv. misa za sve ubijene fratre i ostale nevine žrtve, hrabre muževe i žene ljubušškoga kraja, njih 2.249 žrtava Drugoga svjetskog rata te 78 branitelja žrtava Domovinskoga rata.

Jučer, na prvu nedjelju korizme, sjećanje nas je vodilo na tragične i krvave događaje koji su se zbili na ovim našim prostorima prije 68 godina. Prisjetili smo se mučeničke smrti naših ubijenih fratara, kao i svih drugih nevinih žrtava koje su većinom stradale upravo u korizmenu vremenu.

Sv. misno slavlje u prepunoj crkvi započelo je procesijskim ophodom. Predvoditelj sv. mise bio je fra Ivan Boras, župnik, u sumisništvu s fra Velimirom Mandićem, humačkim gvardijanom, fra Miljenkom Stojićem, vicepostulatorom postupka mučeništva »Fra Leo Petrović

i 65 subraće«, don Ivom Šutalom, dekanom ljubušskog dekanata, te još dvadesetak svećenika. Sv. misno slavlje svojim lijepim pjevanjem uveličao je veliki župni zbor pod ravnanjem s. Robertine Barbarić, a svečanosti liturgije doprinijeli su i fra Branimir Novokmet te postulanti i franjevački novaci.

U svojoj propovijedi fra Ivan je istaknuo da je mučeništvo pobijenih fratara postalo sjeme novih duhovnih zvanja u Hercegovini, a mučeništvo naših djedova i očeva sjeme novih obitelji u kojima se rađaju naraštaji koji žive njihovu kršćansku vjeru. Fra Ivan je u propovijedi spomenuo natpis na spomeniku jednog hrvatskog stratišta: »Ako vam je težak stijeg čestitosti, utaknite ga u zemlju gdje poživaju naše kosti i mi ćemo ga držati – u potpisu: Vaši pradjedovi.«

»Narod koji ima svoje mučenike, narod je jaki, narod je odabrani. Jer snaga mučeništva jamstvo je njegova trajanja i zalag njegova opstanka u svim kušnjama. A mi ih imamo i previše, jer zemlja je puna kostiju mučenika naših i nebo puno duša njihovih«, zaključio je fra Ivan. ✍

BUDIMIR LONČAR – OD DJELATNIKA JUGOSLAVENSKE OZNE DO SAVJETNIKA HRVATSKOG PREDsjedNIKA (dio)

Široki Brijeg, 26. veljače 2013. (T. Rogić / hrsvijet.net) – Dojmljiv je životopis Budimira Lončara, nekadašnjeg splitskog skojevca i suradnika Ozne, jednog od suradnika Dušana Koraća i Veljka Kadrijevića koji su bili nadglednici pokolja koji se 7. veljače 1945. dogodio na Širokom Brijegu.

Nekadašnji šef zadarske Ozne, za koga tvrde da je sudjelovao u otmici Drage Jileka, međunarodnu je reputaciju stekao u špijunaži i borbi protiv hrvatskog iseljništva. Međutim, to mu nije smetnja da u hrvatskoj državi igra jednu od najznačajnijih uloga.

Podrobnosti o masovnim komunističkim zločinima na Širokom Brijegu, koji su se dogodili 7. veljače 1945., zacijelo iznimno dobro poznaje i posljednji jugoslavenski ministar vanjskih poslova i nekadašnji Mesićev savjetnik Budimir Lončar, ističu analitičari koji su do tih podataka došli na temelju proučavanja arhivske građe i navoda objavljenih u različitim komunističkim publikacijama. Spomenuta dokumentacija, naime, pokazuje da su ukupne aktivnosti 26. divizije tijekom napada na Široki Brijeg, na temelju uputa političkog komesara VIII. dal-

matinskog korpusa Boška Šiljegovića, Srbina iz Prijedora i bliskog Rankovićeve suradnika, nadgledali politički komesar 26. divizije Dušan Korać, Srbin iz Kraljeva, i tada mlada hni Veljko Kadrijević, Srbin iz Imotskog, tadašnji oficir u štabu 26. dalmatinske divizije, kojom je u to vrijeme zapovijedao Božo Božović, Crnogorac iz Podgorice. Prema izjavama nekolicine svjedoka, mladi skojevac Budimir Lončar u to je vrijeme, po partijsko-komesarskoj liniji, bio jedan od bliskih suradnika Dušana Dule Koraća, političkog komesara 26. dalmatinske divizije, i osobe koja je, nadgledajući pokolj na Širokom Brijegu, bila lakše ranjena.

O suradnji trojca Korać-Kadrijević-Lončar govori također i podatak da su koncem 1944. sva trojica sudjelovala na jednom savjetovanju koje je organizirao štab VIII. dalmatinskog korpusa. Isti izvori također kazuju da je upravo Budimir Lončar 15. siječnja 1945. u splitskom kazalištu održao govor na omladinskoj konferenciji 11. dalmatinske brigade, postrojbe u čijoj su se zoni odgovornosti dogodili zločini na Širokom Brijegu i Kočevskom rogu. ✍

TRIBINA U ZAGREBU O DJELU FRA MILJENKA STOJIĆA

Zagreb, 15. ožujka 2013. (Jadranka Pavić / hrsvijet.net) – Tribina »Stopama mira« s temom »Fra Miljenko Stojić – jedno djelo u zrcalu sadašnjosti« održana je 14. ožujka u dvorani HKZ *Hrvatskog slova* u Zagrebu. Pod vodstvom novinarke i urednice HRT-a Lejdi Oreb tribina je potaknula niz aktualnih tema iz hrvatske zbilje, a koje se protežu kroz književni i novinarski rad fra Miljenka Stojića te Vicepostulaturu postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«. Uz čitanje ulomaka iz Stojićeva opusa koje je interpretirao glumac Vinko Kraljević, o autoru i njegovim djelima govorili su hrvatski književnik Hrvoje Hitrec, povjesničar Jure Krišto te novinar i publicist Mate Kovačević.

Hitrec se posebno osvrnuo na ulogu Katoličke crkve u umjetnič-

kom, književnom i drugom kulturnom stvarateljskom djelovanju. »Moderni europski teatar nastao je na oltaru Katoličke Crkve«, kazao je Hitrec. Osvrćući se na aktualnu izjavu jednog hrvatskog intelektualca koji je izjavio da Crkva i kazalište nikada nisu bili bliski, Hrvoje Hitrec podsjetio je nazočne da su upravo iz krugova svećenstva iznikli najveći dramski pisci starije hrvatske književnosti kao što su Držić i Brezovečki. »Osim toga, franjevci, u čijem je redu i fra Miljenko Stojić, u hrvatskoj su književnosti zauzimali najviša mjesta počevši od Pavla Šibenčanina koji je napisao »Šibensku molitvu« preko Kačića i Grge Martića do naših dana.« Nadalje, komentirajući Stojićev rad, Hitrec je kazao: »Inače ponizni fratar Miljenko Stojić pretvara se s perom u ruci, odnosno

tipkama pod rukom, u hercegbošansku verziju Aretina koji ne štedi nikoga, ironičan, ponekad i blago sarkastičan, točan i odvažan kao Luka Ibrišimović. Njegov je kut prirodan hrvatski kut, njegovi su »junaci« svi koji rade o glavi Hrvatima, hrvatskom jeziku i hrvatskoj uljudbi, ali se isto tako zgranuto pita zašto je ruka samostalne hrvatske države tako tanka, suha i ravnodušna.« »Osim toga«, istaknuo je Hitrec, »kako su uz produktivni prozni i literarni rad vezana iskustva hrvatske sudbine, fra Miljenko Stojić dotaknuo je i teme za najmlađe kroz romane »Računalko« i »Mirkove priče« u kojima je pokazao kako suvremeni franjevački novinar, kako evanđelje i internet mogu zajedno.«

Povjesničar dr. Jure Krišto osvrnuo se na doprinos fra Miljenka Sto-

jića u skrbi za žrtve nasilnih ideologija. »Fra Miljenko zna, kao što znaju svi koji su spoznali nehumanost ideologija koje mrze čovjeka zbog njegovih vjerskih uvjerenja, da je komunistički po svojoj internoj strukturi, po ideološkim premisama i po političkim ciljevima projekt okrenut zločinu. Zato su i njegove žrtve, osobito one iz mržnje prema vjeri, mučenici koji zavređuju postati nam uzorima i poštovati ih, a koje i Bog voli. U kršćanskoj tradiciji to su blaženici i sveci,« istaknuo je dr. Krišto. Osvrćući se na rad fra Miljenka kao vicepostulatora, dr. Krišto je istaknuo da je fra Miljenko prikupljao iskaze očevidaca i dokumentaciju te pokrenuo općine u Hercegovini na pronalaženje skrivenih i poznatih masovnih grobišta, kao i časopis znakovita naslova *Stopama pobijenih*. »Zbog svega toga«, istaknuo je Krišto, fra Miljenko je postavio model za vođenje postupaka drugim redovničkim zajednicama i biskupijama.

O novinarskom radu fra Miljenka Stojića izvijestio je hrvatski novinar, publicist i politički analitičar Mate Kovačević. Govoreći o kolumnama fra Miljenka Stojića koje su objav-

ljivane na portalu *brsvijet.net*, Kovačević navodi da su njegovi tekstovi ponajprije prilagođeni širokom čitateljstvu, što fra Miljenka otkriva kao autora političkih, veoma popularnih tekstova. »Međutim«, naveo je Kovačević, »upravo zato oni i ne mogu doći u masovne medije, koji su kao i u jugoslavenskom komunističkom razdoblju strogo nadzirani.« Kovačević navodi posebno bolno područje na kojem fra Miljenko ne može sakriti čak ni vlastito ogorčenje, a to je odnos vlasti Republike Hrvatske prema Hrvatima u BiH, posebice prema Herceg Bosni. Osvrćući se na knjigu »Halo, ovdje Herceg Bosna« u koju su ukoričeni sadržaji Stojićevih kolumni, Kovačević je istaknuo da autor Stojić, unatoč međunarodnim silama i silnicama, političkim vlastima u Republici Hrvatskoj, ali i režimu političke uprave u BiH te muslimanskoj velikobošnjačkoj politici, javlja cijelom svijetu da je Herceg Bosna, koju su nasilnim dekretima pokušali politički eutanazirati, ipak živa u srcima svojih ljudi, koji su još uvijek, bar formalno, konstitutivni narod BiH.

U završnoj riječi nazočnima se obratio fra Miljenko Stojić ističući da živimo u ozbiljnim vremenima kada samo zajedništvom možemo doći do željenog ishoda. »Istina, lakše se diše otkada nam nevino zatočene generale pustiše na slobodu. Međutim, ima ih koji još čame u tuđinskim tamnicama ili čekaju da im se izreče presuda. To su oni naši iz Herceg Bosne. Među njima posebno trebamo spomenuti Darija Kordića osuđena na dugih 25 godina.« Fra Miljenko Stojić je naglasio da se na tribini govori o prošlosti, ali zapravo o sadašnjosti i budućnosti. Kazao je da na svoja djela gleda kao na ulogu »okidača« za razmišljanje i razgovor. Osvrćući se na istraživanja komunističkih zločina, podsjetio je da je nedavno hrvatska vlast pod Milanovićevim vodstvom zatvorila ured koji se bavio istraživanjem komunističkih zločina i na taj način onemogućila stotinama tisuća pobijenih da dobi-ju primjereno posljednje počivalište. »Potrebno nam je zaista pročišćenje od komunističkog mentaliteta. Najbolje to možemo učiniti tako da živimo vrijednosti duboko ukorijenjene u naš hrvatski narod«, zaključio je fra Miljenko Stojić. ✍

GLASILO STOPAMA POBIJENIH POJAVILO SE NA KIOSCIMA

Široki Brijeg, 28. ožujka 2013. (Vicepostulatura) – U Drugom svjetskom ratu i poraću komunisti su ubili 66 hercegovačkih franjevaca. Ubili su tada i na stotine tisuća članova vjernog Božjeg puka.

O svemu ovome od 2008. redovno piše *Stopama pobijenih*, glasilo Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće« koje izlazi svakih šest mjeseci. Do sada je tiskano 10 brojeva. Glavni i odgovorni urednik je fra Miljenko Stojić, vicepostulator. Sjedište glasila je na Širokom Brijegu u franjevačkom samostanu, a o svemu se поближе može upoznati preko portala *pobijeni.info*.

U posljednje vrijeme glasilo *Stopama pobijenih* po prvi se put pojavilo na kioscima u Herceg Bosni i BiH. Na taj način povećala se mogućnost lakšeg dolaska među moguće čitatelje. Hvala svima onima koji su za to zaslužni te onima koji ga čitaju i pomažu, kao što pomažu i rad Vicepostulature. ✍

SV. MISNIM SLAVLJEM OBILJEŽENA 67. OBLJETNICA ZVJERSKOG UBOJSTVA PETORICE HRVATSKIH DOMOLJUBA

Podadrežanj, 1. travnja 2013. (citluk.ba) – Na Uskrsni ponedjeljak u kapelici pokraj spomenika petorici hrvatskih časnika i dočasnika iz Drugoga svjetskog rata na Podadrežnju je slavljena sv. misa koju je predvodio fra Ivan Ševo. Sv. misu u spomen na Marka Stojića, Ivana Juričića Ćurdu, Juru Dodiga, Franju Miloša, Ivana Miličevića Milića i ostale hrvatske domoljube fra Ivan je predvodio u suslavlju s fra Darijem Dodigom, župnikom župe Čerin, fra Miljenkom Stojićem, vicepostulatorom postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrač« te don Jakovom Jurićem.

Propovijed na mjestu stradanja u Donjem Velikom Ograđeniku, koje svake godine pohode brojni sa željom da se s dužnim pijetetom poklone žrtvi istinskih hrvatskih domoljuba i sačuvaju je od zaborava, fra Ivan Ševo sažeo je u tri bitne poruke.

S puno ljubavi i dobre volje fra Ivan je okupljenima poručio da je za svakog čovjeka najteže, ali i najvažnije spoznati samoga sebe, a zakoračivši u povijest i povezu-

jući je sa sadašnjošću i budućnošću, fra Ivan je podsjetio da svaka rijeka ima dvije obale. Za mučenički hrvatski narod to su nacija i vjera. Drugu poruku propovijedi fra Ivan je posvetio mladima te iskazao zabrinutost da mladež danas živi u ateiziranu svijetu u kojemu se mlade uči da zaniječū Krista. »Danas je mladež na križu. Taj križ skovao je sebičan čovjek«, slikovito je kazao propovjednik. Posljednju poruku u današnjoj propovijedi fra Ivan je posvetio važnosti obitelji i ponovio riječi bl. Alojzija Stepinca koji je još 1934. isticao da nema jake i sretne Hrvatske bez tjelesno i ćudoredno jake hrvatske obitelji, bez čestitih i ćudoredno zdravih pojedinaca.

Nakon misnoga slavlja na spomen-obilježje poginulima vijenac su položili načelnik općine Ćitluk Ivo Jerkić i predsjednik Općinskog vijeća Marin Radišić. A pored izaslanstva općine Ćitluk vijence kod spomen obilježja danas su položili i predstavnici HDZ-a BiH i predstavnici mjesne zajednice Donji Veliki Ograđenik. ✍

PREDLOŽENO ODRŽAVANJE ZNANSTVENOG SKUPA O HRVATSKIM MUČENICIMA

Sarajevo, 5. travnja 2013. (IKA) – Predsjednik Komisije HBK i BK BiH za hrvatski martirologij gospićko-senjski biskup Mile Bogović 4. travnja na 37. međunarodnom simpoziju profesora filozofije i teologije u Sarajevu predstavio je prijedlog Komisije da se održi znanstveni skup o temi »Mučenici i mučenički trag(ovi) u hrvatskoj prošlosti«. Predložio je da suorganizatori budu hrvatska visoka teološka učilišta.

Naime, Komisija HBK i BK BiH za hrvatski martirologij u pripremi i održavanju tog znanstvenog skupa nužno je upućena na suradnju s našim visokim teološkim učilištima. Između ostaloga, biskup je rekao: »Kada je papa Ivan Pavao II. tražio u prošlom tisućljeću što od ostvarenih vrjednota čovječanstva treba prenijeti preko praga novog tisućljeća, na prvo mjesto stavio je mučeništvo i pozvao sve narode da ne prepuste zaboravu one koji su pretrpjeli mučeništvo, odnosno da ih opišu i časte.

Mi smo u Hrvatskoj sagradili Crkvu hrvatskih mučenika, ali nismo pritom imali jasnu sliku tko su ti mučenici. Potom smo održali znanstveni skup o žrtvama i mučenicima iz vremena komunističke vladavine. Nužno nam se tada postavilo pitanje koja je razdjelnica između mučenika i žrtava. Zato nam se nametnuo zadatak da razjasnimo pojam mučenika i da onda počnemo istraživati i tragove mučenika u našoj prošlosti.«

Do sada se o našim mučenicima pisalo uglavnom u propovjedničkoj literaturi. Sada se želi proučavanje podići na znanstvenu razinu. U tom smislu organizirat će se znanstveni skup o mučeništvu općenito i o mučeničkim tragovima u našoj prošlosti. U prvom dijelu obradit će se mučeništvo pod teološkim, pravnim, povijesnim, liturgijskim i ekumenskim vidom. Posebno će biti istaknuti pomaci koje je u tom pogledu učinio Drugi vatikanski sabor i papa Ivan Pavao II. u svojim porukama.

U drugom dijelu istraživat će se tragovi mučeništva u našoj prošlosti, od pojave kršćanstva na našim prostorima pa do danas: Dioklecijanovi progoni, vrijeme seoba naroda, kneževina i kraljevina, križari, provala Mongola, »bosanska hereza«, turska provala, vitezovi i okrutnost feudalaca, mučenici u kršćanskoj državi i na koncu mučenici u vrijeme »triju zala«, posebno u vrijeme komunističke vladavine, izvijestio je biskup Bogović.

Načelno je prihvaćena suorganizacija naših teoloških učilišta. Svako od njih izabrat će u organizacijski odbor po jednoga člana. U raspravi je predloženo da se na istu temu na našim visokim učilištima formuliraju projekti.

Uz biskupa Bogovića na simpoziju profesora sudjelovali su članovi Komisije: Josip Dukić, fra Miljenko Stojić i don Pero Brajko. Simpozij o mučenicima održat će se kasno u jesen ove godine ili u proljeće sljedeće godine. ✍

FRA MILJENKO STOJIĆ U SARAJEVU: JUGOSLAVENSKI SOCIJALIZAM NASTAO JE NA MASOVNIM ZLOČINIMA I PROGONIMA POLITIČKIH NEISTOMIŠLJENIKA

Sarajevo, 17. travnja 2013. (D. Šimić / hrsvijet.net) – Dvorana Caritasa Vrhbosanske nadbiskupije u sarajevskom naselju Stup bila je 16. travnja navečer pretijesna da primi sve one koji su željeli poslušati predavanje fra Miljenka Stojića, vicepostulatora postupka mučeništva pobijenih hercegovačkih franjevaca, na temu »Fra Leo Petrović i 65 subraće«. Na javnoj tribini koju je u povodu Godine vjere organizirao i moderirao don Mirko Šimić, ravnatelj Caritasa Vrhbosanske nadbiskupije, u osnovnim su crtama predstavljene glavne djelatnosti Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće« koja istražuje okolnosti i uzroke mučeničke smrti 66 hercegovačkih franjevaca nastojeći da ih jednoga dana Crkva prizna mučenicima, odnosno blaženima i svetima.

»U našoj javnosti udomaćilo se mišljenje o nekakvom jugoslavenskom socijalizmu s navodno ljudskim likom. Međutim, taj je socijalizam nastao na krvi, masovnim zločinima i progonima političkih neistomišljenika i tzv. klasnih neprijatelja«, kazao je Stojić navodeći pokazatelje o dosad poznatim masovnim grobnicama i stratištima razasutim diljem Slovenije, Hrvatske i BiH nastalih u svega nekoliko mjeseci na samom završetku Drugog svjetskog rata i u poraću.

Posebno se osvrnuo na stradanja katoličkih svećenika i redovnika. »Broj od 663 ubijena katolička svećenika, redovnika, redovnica, bogoslova i sjemeništara stavljaju Katoličku crkvu u Hrvata u sam svjetski vrh mučeništva«, kazao je Stojić istaknuvši pritom da podatci o nekoliko desetaka ubijenih katoličkih svećenika u Slovačkoj, Češkoj ili Mađarskoj zorno pokazuju kakvu je planiranu

zločinu bio izložen hrvatski narod i Katolička crkva.

Ukazao je i na masovnost i okrutnost tih zločina unutar Hercegovačke franjevačke provincije naglašavajući u više navrata činjenicu o 66 mučki ubijenih hercegovačkih franjevaca. »Samo je jedan hercegovački franjevac ubijen 1942. Svi ostali pobijeni su u jeku završnih ratnih operacija za što odgovornost snose tijela KPJ koja su radila popise, kao i Ozna i KNOJ koji su bili izvršitelji ovih zločina«, istaknuo je Stojić.

Prema njegovim riječima, sasvim je jasno tko je nalogodavac tih okrutnih zločina. »Već sada imamo sasvim dovoljno dokumenata i iskaza preživjelih koji nedvojbeno pokazuju da je na vrhu ove zločinačke piramide stajao osobno Josip Broz Tito i Komunistička partija Jugoslavije«, naglasio je Stojić pojasnivši kako su partijska tijela godinama pripremala »liste za odstrel«, a represivni organi (Ozna i KNOJ), podređeni toj istoj partiji, proveli su zločinačku nakanu čim su borbene partizanske postrojbe stvorile preduvjete za takvo što.

Ukazao je i na činjenicu da istraživanja o tim zločinima nisu otpočela tek sada. »Najveću zaslugu što se istina o masovnim pogubljenjima franjevaca u Hercegovini još koncem 1945. uspjela probiti do Vatikana i međunarodne javnosti imao je tadašnji mostarski biskup don Petar Čule koji je zajedno s danas blaženim kardinalom Alojzijem Stepincem jedan od najzaslužnijih da je ubojstvo i spaljivanje 12 franjevaca na Širokom Brijegu ušlo u glasovito Pastirsko pismo«, kazao je Stojić istaknuvši da je upravo to pismo bilo jedan od glavnih razloga da i jedan i drugi uskoro postanu zatočenicima komunističkih logora.

Naveo je i dvostruke kriterije koje aktualne vlasti u Hrvatskoj i BiH imaju prema ovom pitanju. »Vijeće Europe, Sabor Republike Hrvatske i Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH jasno su se odredili prema komunizmu, svrstavajući ga uz bok nacional-socijalizmu i fašizmu, te označavajući sve troje kao tri najveća zla koja su poharala čovječanstvo tijekom XX. stoljeća«, kazao je fra Miljenko Stojić. »Međutim«, dodao je, »od političkih predstavnika u Hrvatskoj i BiH često možemo čuti kako ove dvije države vuku korijene iz ZAVNOH-a, odnosno ZAVNO-BIH-a. Ali, uz krilaticu da ratni zločin ne zastarijeva, u praksi imamo samo istraživanje zločina koji su se dogodili u posljednjem ratu«, kazao je Stojić istaknuvši da »omerta«, koja među političkim elitama vlada glede komunističkih zločina, nije nimalo slučajna.

Kao primjere zataškavanja stravičnih zločina izvedenih u režiji jugoslavenskih komunista, naveo je masovne grobnice Barbarin Rov i Tezno u Sloveniji, Macelj i Jazovku u Republici Hrvatskoj te Široki Brijeg, Ljubuški, Travnik i Stolac u BiH. Osobito se osvrnuo na slučaj masovne grobnice u Vrgorcu u kojoj su, kako je kazao, tijela ubijenih civila dovedenih iz Oznine tamnice u Ljubuškom u siječnju 1945. »Prije nekoliko godina Vicepostulatura je na području Vrgorca ekshumirala masovnu grobnicu u kojoj smo pronašli posmrtno ostatke fra Maksimilijana Jurčića. Prošle godine, na Novom groblju u Vrgorcu sasvim slučajno otkrivena je masovna grobnica u kojoj su tijela četrdesetak civilnih osoba odvedenih u to vrijeme s područja Ljubuškog i susjednih općina«, ka-

zao je Stojić naglasivši da vlasti Republike Hrvatske ne dopuštaju ekshumaciju. »Posmrtni ostatci tih ljudi izloženi su vremenskim nepogodama i divljim zvijerima. Obitelji ubijenih skoro svakodnevno vrše pritisak i zahtijevaju da se

njihovim najbližima osigura neotuđivo pravo na posljednje prebivalište. Međutim, netko iz samih vrhova vlasti opstruira ovo pitanje, a sve s namjerom kako se ne bi narušila komunistička dogma o «tekovinama socijalističke re-

volucije i komunizmu s ljudskim likom»«, zaključio je Stojić istaknuvši istodobno da je i to jedan od razloga zbog kojih međunarodne institucije pravosuđa u Hrvatskoj i BiH ocjenjuju korumpiranima. ✍

ŠIROKI BRIJEG: U JAMI U GORNJEM GRACU LOCIRANA TIJELA DVOJICE UBIJENIH HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 6. svibnja 2012. (Vicepostulatura) – Komunističke postrojbe početkom veljače 1945. napravile su na području Širokog Brijega oko 150 masovnih grobnica i pojedinačnih grobova, kako je zabilježilo Povjerenstvo za istraživanje i obilježavanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća na području općine Široki Brijeg. Na žalost, što vrijeme više odmiče, taj se broj povećava.

Među ubijenima na Širokom Brijegu i trojica su hercegovačkih franjevac koje su komunisti 11. veljače odveli s pučke sv. mise u Izbičnu ne dopustivši im da ju završe. To su fra Marko Dragičević, fra Bono Andarić i fra Nevinko Mandić. Ubrzo se pročulo da su posljednji put viđeni u Grabovoj Drazi kako nose streljivo za partizane. Krenuvši tim tragom, Vicepostulatura je uspjela doći do novih svjedoka i novih saznanja.

Dvojica ubijenih franjevaca zaista su zadnji put viđena u Grabovoj Drazi odakle su produžili negdašnjim putem Mostar – Tomislavgrad i ubrzo ubijeni i bačeni u jamu u Gornjem Gracu. Trećeg su komunisti ostavili u Knešpolju i tu je ubijen.

Iskapanje u Knešpolju u Dubravi provedeno je 26. svibnja – 5. lipnja 2010. Po svjedočanstvima još živućih svjedoka, jedan od ubijenih je i frat. Na žalost, zbog istrošenosti kostiju nismo među posmrtnim ostacima ubijenih uz pomoć DNK analize uspjeli pronaći njegove kosti.

Pripreme za iskapanje jame u Gornjem Gracu u punom su jeku. Koristimo prigodu i molimo sve one koji znaju nešto o spomenutom ili kakav drugi podatak o ubijenim hercegovačkim franjevcima da nam to što prije jave. Nadamo se da će se konačno pokrenuti i službena državna tijela te nam pomoći u ovom nadasve

humanu poslu. Neka je velika hvala Povjerenstvu za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća na području općine Ši-

roki Brijeg koje nam pomaže koliko je u njegovoj moći. ✍

FRA MILJENKO STOJIĆ U ZAGREBU: ZASLIJEPLJENI IDEOLOGIJOM OPRAVDAVAJU OČITE ZLOČINE

Zagreb, 11. svibnja 2013. (D. Šimić / hrsvijet.net) – Zavičajna zajednica Brotnjaka u Zagrebu 10. svibnja navečer organizirala je nastup fra Miljenka Stojića, vicepostulatora postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«.

Najprije je u crkvi Bezgrješnog začeca BDM u zagrebačkoj Dubravi služena sv. misa koju je predvodio vicepostulator fra Miljenko Stojić.

Govoreći o ubojstvu šezdeset šestorice hercegovačkih franjevaca, ukazao je da je većina njih mučki ubijena nakon završetka ratnih operacija. »Komunisti su 1942. ubi-

li jednoga hercegovačkog franjevca, drugoga 1944. kad su počeli opsjedati Široki Brijeg, a ostalih 64 od siječnja do srpnja 1945. Bio je to pokušaj rušenja simbola i uspostavljanja nekih drugih. Međutim, znamo da nisu uspjeli. I ne će uspjeti sve dok je u nama živa svijest o njihovim zločinima«, kazao je fra Miljenko koji se zatim osvrnuo i na ovih dana ekshumiranu masovnu grobnicu u središtu Širokog Brijega. »Nedavno smo premještali grobište iz samog središta Širokog Brijega. Komunisti su tu donijeli 100-tinjak posmrtnih ostataka, navodno partizana, a zapravo njemačkih i hrvatskih vojnika, kako kazuju još živi

svjedoci. Podigli su im i spomenik, vrlo težak, ali su ga oni za svaki slučaj još armirali i dobro zabetonirali. Zbog toga nije mogao biti sačuvan prilikom premještanja posmrtnih ostataka ubijenih u mjesno groblje. Pronašli smo ih u teškom stanju, jer ih je rijeka Lištica redovno plavila, a alkoholičari u kasne sate služeći se spomenikom na njih izlivali svoje popijeno piće. Umjesto zahvale određeni krugovi skočili su na noge braneći spomen obilježje, dok kosti uopće nisu spominjali«, istaknuo je fra Miljenko.

Naime, mučeništvo, ipak, nije izum ovoga našega vremena. »Bilo je tako i s prvim kršćanima. Progonili su ih kako Židovi tako i Rimljani. Ali upravo tada cvjetala je kršćanska vjera. Što su ih više progonili njih je to više bilo. Zato je s pravom uskliknuo Tertulijan da je krv mučenika – sjeme kršćana. A na Širokom Brijegu dogodilo se to da je upravo u ono poratno vrijeme u tom kraju bilo najviše duhovnih zvanja. Komunisti su se bili raspametili. Kako? Zanimljivo je danas čitati zapise njihovih tajnih službi. Dovijaju se na sve moguće načine da opravdaju

svoj neuspjeh i da svojim nadređenima kažu da su bili revni«, istaknuo je fra Miljenko.

U predavanju koje je slijedilo nakon sv. mise uz pomoć prikladne prezentacije, fra Miljenko je kao odgovorne za novovjeko mučeništvo okarakterizirao Josipa Broza Tita i vodstvo KPJ, čiji su nasljednici i današnji SDP u Hrvatskoj i BiH. »Već sada imamo sasvim dovoljno dokumenata i iskaza preživjelih koji nedvojbeno pokazuju da je na vrhu ove zločinačke piramide stajao osobno Josip Broz Tito i Komunistička partija Jugoslavije«, zaključio je Stojić tijekom predavanja dodavši da su partijska tijela godinama pripremala »liste za odstrjel«, a represivne službe (Ozna i KNOJ), podređene toj istoj Partiji, provele su zločinačku nakanu čim su borbene partizanske postrojbe stvorile preduvjete za takvo što.

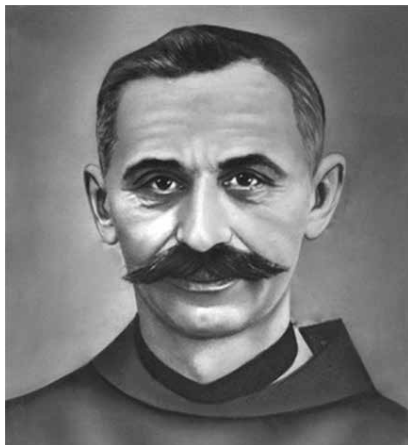
Uz fra Miljenka Stojića nazočnima se obratio i Ante Beljo, dopredsjednik Zavičajne zajednice Brotnjaka u Zagrebu. ✍

KLASNI POGLED NA SVIJET I POGUBLJENI HERCEGOVAČKI FRATRI (dio)

Zagreb, 12. svibnja 2013. (dr. Anto Križić / hrvatski-fokus.hr) – Pročitah ovih dana u bosanskom portalu Prometej, između ostaloga, da je jedan tamošnji novinar izrazio želju da ga se smatra »kao ljevičara, koji ima prevashodno klasni pogled na svijet«. Nasmiješio sam se malo na tu riječ »klasni«, ali sjetih se da je taj pojam bio aksiom jedne cijele ideologije pa se zapitah kako je to moguće da si, koliko je meni poznato, nitko nije postavio pitanje što taj pojam uopće znači. On se rabio u svakoj mogućoj prilici, čak i u tadašnjim diskusijama o demokraciji. Tako je Tito jednom rekao: demokracija da, ali ne za klasnog neprijatelja.

(...)

Komunisti su u klasu neprijatelja po svojoj definiciji kao elemente svrstali i religiozne ljude, poglavito katoličko svećenstvo. Naravno da je njih, kao i ostale »reakcionarne« elemente neprijateljske klase, trebalo eliminirati. Imam upravo pred sobom knjigu fra Ante Marića *Tragom ubijenih hercegovačkih fratara* (Mostar, 2007.). Knjiga govori sama za sebe. Izdvajam jedan slučaj iz nje, i to iz

dva razloga. Prvo, po navodima te knjige, to je jedan od rijetkih slučaja kod kojega se točno zna kako je teklo njegovo mučeništvo. Očevidci su poimence imenovani. Drugo, to se tiče neizravno i mene samoga: To je bio fra Jakov Križić, župnik u Čitluku, moj praujak, tj. brat mojega djeda. Njega su partizani 8. veljače 1945. kasno navečer, u nazočnosti navedenih očevidaca, odveli na groblje. Kada su tamo stigli, on im je rekao da zna što će s njim napraviti te ih je zamolio da klekne kako bi se posljednji put pomolio. Partizani su očevidcima naredili da odu, što su oni i učinili, ali su se sakrili u blizi-

ni. Cijelu noć čuli su njegove jauke i zapomaganje: »Zašto me tučete, ja nisam ništa kriv.« U ranu zoru, kada su jauci zanjemjeli, a »lijepe« se kape partizanke povukle, oni su se došuljali na to mjesto i našli tijelo potpuno obliveno krvlju, na izdisaju. Prsni mu je koš bio smrskan. Nakon što je izdahnuo, očistili su mu tijelo od krvi i pokopali ga.

Samo čovjek pojedinac nositelj je svih svojih tjelesnih i duševnih svojstava, samo je on nositelj svojega mučeništva i samo je on odgovoran za svoja djela. Tu istinu izgovori fra Jakov i pod najstrašnijim mukama. Prepustimo klase onome području kojemu one i pripadaju: logici i matematici.

Onom gospodinu novinaru s početka ovoga članka savjetovao bih da se prije davanja bilo kakvih izjava ponajprije pozabavi značenjem pojmova koje rabi i njihovim odnosom sa stvarnošću. To je u stvari najteži dio posla. Onda se, naravno, mogu zauzeti različiti stavovi, onda je moguće plodonosno filozofirati, a filozofirati se može, kako reče Platon, samo među prijateljima. ✍

ČITLUK: FRA MILJENKU STOJIĆU URUČENA NAGRADA ZA ŽIVOTNO DJELO

Čitluk, 25. svibnja 2013. (M. J. / hrsvijet.net) – Vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subračé« te poznati hrvatski književnik i novinar fra Miljenko Stojić dobitnik je ovogodišnje nagrade općine Čitluk za životno djelo koja se dodjeljuje u povodu Dana općine. Nagradu za dugogodišnji dušobrižnički, kulturni, književni, novinarski i humanitarni rad te izniman doprinos u promidžbi i ugledu općine Čitluk, na današnjoj svečanoj sjednici OV Čitluk, Stojiću su uručili predsjednik Općinskog vijeća Marin Radišić i načelnik općine Ivo Jerkić. Inače se o Stojićevu radu najbolje može saznati preko portala *miljenko.info*.

Godišnje nagrade općine Čitluk uručene su i međugorskom župniku fra Marinku Šakoti za postignute uspjehe i realizaciju kulturnih projekata na području općine Čitluk i prof. dr. sc. Mladenu Bevandi za dugogodišnji društveno-politički rad i doprinos u promidžbi i ugledu općine Čitluk.

Istodobno, zahvalnice općine Čitluk dobile su umirovljene učiteljice Filomena Šarac i Zlata Šimović za postignute uspjehe u prosvjeti te doprinos očuvanju tradicije i kulturne baštine hercegovačkog kraja.

U ime nagrađenih, nazočnima se obratio fra Miljenko Stojić: »Lijepo je dobiti neku nagradu, ali ona je tim ljepša kad se dobije od svojih. Hvala na tome, ne samo u svoje ime nego i u ime svih nas.« Osvrnuo se i na odgovornost prema događajima u župi Međugorje. »Postali smo domaćinima mnoštvu ljudi iz cijelog svijeta. Nismo to učinili svojom pameću, nego nas je Kraljica Mira izabrala za tu službu. Zbog toga naše misli trebaju biti usmjerene i prema tome, a ne samo kako će nama biti dobro«, kazao je Stojić. Nije zaboravio ni haške uznike. »Poseban pozdrav našim uhićenima u Haagu. Nekada smo bili zajedno, zajedno smo i danas. Borili su se za nas, borimo se i mi za njih moleći Boga da im pomogne u ovim prijelomnim trenucima«, zaključio je fra Miljenko Stojić. ✍

UTEMELJENO SREDIŠTE HSK ZA ISTRAŽIVANJE KOMUNISTIČKIH ZLOČINA NAD HRVATIMA

Mostar, 11. lipnja 2013. (D. Šimić / hrsvijet.net) – Nakon priprema, izbora uglednih dužnosnika te članova službeno je ovih dana u domovini utemeljen odjel HSK pod nazivom »Središte HSK za istraživanje komunističkih zločina nad Hrvatima«. Na toj utemeljiteljskoj sjednici napravljen je pregled rada koje je Središte učinilo kroz posljednjih godinu dana i napravljen plan za daljnje djelovanje, priopćeno je iz Hrvatskog svjetskog kongresa (HSK-a).

»Time je ostvarena ideja HSK iz 2005. kada je iznesena ideja i odlučeno da ovakvim jednim odjelom HSK počne djelovati. Od tada smo se povezivali i pomagali više udruga koje se bave u domovini sličnim nesrećama, a prije godinu dana smo odlučili da se jednim ovakvim odjelom HSK-a samostalno i temeljitije posvetimo žrtvama komunističkih zločina«, kazao je u povodu toga Šimun Šito Ćorić te istaknuo da će HSK preko ovog

odjela činiti ono što državne vlasti ne čine. »Sa Središtem posebno radimo ono što slične udruge, a ni državne vlasti ne čine: ovaj odjel HSK-a će, uz ostalo, staviti poseban naglasak na istraživanje i pripremanje građe za objavljivanje, ali gdje je moguće i procesuiranje počinitelja zločina, bez obzira bili još živi ili su već pokojni«, ističe Ćorić.

Za sjedište Središta odabran je Mostar. Otvoren je ured, a u vodstvu ovog odjela HSK okupilo se desetak

poznatih javnih radnika, od pravnika do novinara. Koordinator mu je jedan od vodećih djelatnika na ovom području u HR i BiH fra Miljenko Stojić, a glasnogovornik je Blago Vučkova.

Središte će se financirati priložima dobrotvora.

Kontakt podatci: HSK, Hrvatski dom Kosača, Trg hrvatskih velikana b. b., 88000 Mostar; tel.: 00387 36 333-280; e-adresa: hsk.mostar@gmail.com ✍

ODRŽAN 1. DAN VI. HRVATSKOG ŽRTVOSLOVNOG KONGRESA

Zagreb, 15. lipnja 2013. (H. Mandić / hrsvijet.net) – U Zagrebu u Mimari jučer je, 14. lipnja, započeo prvi dan VI. hrvatskog žrtvoslovnog kongresa. Kongres je upriličilo Hrvatsko žrtvoslovno društvo (HŽD), a održavao se pod visokim pokroviteljstvom mons. Vlade Košića, sisačkog biskupa i predsjednika Komisije HBK *Iustitia et pax*.

Nakon himne *Lijepa naša* i minute šutnje za pokojne članove HŽD i naše poginule, uvodni referat održao je mons. Vlado Košić na temu »Žrtve u Domovinskom ratu na području Sisačke županije«. Između ostaloga, on je istaknuo da su velikosrpski agresori pod obilježjem JNA srušili 25 župnih crkava, samostana i kapela na spomenutu području. Mons. Košić je istaknuo: »To je bio tsunami koji je rušio sve što je katoličko.«

U nastavku je Zvonimir Šeparović imao izlaganje pod naslovom »Vrijeme žrtve«. »Živimo u vremenu žrtve, žrtve su posvuda, a mnogi su izloženi žrtvi. Postoji problem žrtve, a ne možemo samo staviti žrtvu u kategoriju zločina, nego postoje žrtve zloporabe moći«, rekao je. U nastavku je istaknuo da velikosrpski zločinci nisu kažnjeni za zločin nad Vukovarom. »Prosvjedovali smo protiv povlačenja tužbe gdje teretimo Srbiju za genocid u Domovinskom ratu pred Međunarodnim sudom pravde. Treba nam oluja da bismo protresli ljude i ukazali na istinu o Domovinskom ratu, inače ćemo propasti kao narod i kao država«, istaknuo je Zvonimir Šeparović.

Zanimljivo izlaganje imao je i vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« fra Miljenko Stojić na temu »Suvremena paradigma: pobijeni hercegovački franjevci«. Fra Miljenko je pozdravio na-

zočne na kongresu riječima: »Pozdrav iz Herceg Bosne«. On se dotaknuo boljševičke paradigme koja vlada na Markovu trgu te ukazao na problem trga u Zagrebu koji nosi ime po maršalu Josipu Brozu Titu, jednom od deset najvećih zločinaca u ljudskoj povijesti. »Milane Bandiću, zadužen si za uklanjanje sramotnog imena najljepšeg trga u Zagrebu koji nosi ime po zločincu Josipu Brozu Titu, a poziva te Herceg Bosna«, istaknuo je fra Miljenko. U nastavku je izložio povijesne okolnosti i stradanja Hercegovine u Drugom svjetskom ratu i poraću, predstavio rad Vicepostulature te općinskih povjerenstava za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća na području Herceg Bosne i BiH. Istaknuo je događanja oko uklanjanja »komunističkog kamenog cvijeta u središtu Širokog Brijega, ispod kojeg se nalazila kosturnica s 95 tijela. Bilo je predstavljeno da su to sve pali komunisti i partizani, međutim svjedoci tvrde da je takvih tek nekoliko, a ostalo su pobijeni civili i ratni zarobljenici. Provodila se medijska hajka na Povjerenstvo općine Široki Brijeg koje je uklonilo spomenuti kameni cvijet, a neki političari išli su tako daleko da su ponudili njegovo obnavljanje. Međutim, nitko se od političara nije ponudio za kupnju sanduka kako bi se pokopale sve žrtve čije su kosti pokupljene s raznih strana i položene u kosturnicu ispod kamenog cvijeta«, istaknu je fra Miljenko.

Nakon ove prve trojice govornika još je 15 njih izlagalo na zasjedanju 1. dana VI. hrvatskog žrtvoslovnog kongresa u muzeju Mimari. Iz Hercegovačke franjevačke provincije 15. lipnja očekuju se izlaganja fra Andrije Nikića i fra Mate Tadića. ✍

KUPRES: USKORO EKSHUMACIJA ŽRTAVA MASOVNOGA KOMUNISTIČKOG ZLOČINA

Kupres, 23. lipnja 2013. (V. Mabić / hrsvijet.net) – Na poticaj Marija Bagarića, dopredsjednika Općinskog vijeća Općine Kupres, u Kupresu je 20. lipnja održan pripremni sastanak radi utemeljenja povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća na području općine Kupres. Uz gosp. Bagarića sastanku su nazočili načelnik Općine Kupres Perica Romić sa suradnicima, ministar unutarnjih poslova Županije Herceg-bosanske Mario Lovrić u ime Vlade, gosti iz

Širokog Brijega: pročelnik Povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća na području općine Široki Brijeg Pero Kožul sa suradnicima te vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača« fra Miljenko Stojić.

Nakon uvodne riječi Marija Bagarića, gosti su iznijeli svoja iskustva i poteškoće s kojima su se susretali u dosadašnjem radu na obilježavanju i uređivanju grobišta iz Drugoga svjetskog rata i poraća: fra Miljenko

Stojić na području Dalmacije i Hercegovine, a Pero Kožul na području općine Široki Brijeg, gdje je utemeljeno prvo povjerenstvo ove vrste u Herceg Bosni. Čelni ljudi Općine Kupres jasno su izrazili namjeru da se ustroji povjerenstvo te da se otpočne s prvom ekshumacijom na kupreškom ozemlju. U Kupresu, naime, već ovog ljeta namjeravaju izvršiti prvu ekshumaciju masovne grobnice, i to one na Ogledalima iznad Kukavičkog jezera, udaljenoj oko 7 km od Kupresa u pravcu ju-

goistoka. U toj masovnoj grobnici, prema izjavama svjedoka, nalazi se najmanje 66 žrtava komunističkoga zločina. Njihova imena su poznata, a moguće je da ih bude i puno više jer komunistički su izvori govorili o »90 pobijenih ustaša i njihovih slugu«.

Sastanak je urodio s nekoliko konkretnih i obvezujućih zaključaka: a) da se do kraja srpnja dovrši prva ekshumacija masovne grobnice na Ogledalima kod Kukavičkog jezera;

b) da se od kraja srpnja do Velike Gospe obave sve potrebite pripreme za obavljanje pokopa ekshumiranih žrtava, koji je predviđen za 16. kolovoza; c) da se u suradnji s Povjerenstvom iz Širokog Brijega priskrbi nazočnost stručnjaka (arheologa i forenzičara) za ekshumiranje masovne grobnice; d) da se usporedo s ekshumiranjem prve masovne grobnice obave pripreme za utemeljenje općinskog povjerenstva; e) da se do

pokopa dovrši spomenik s imenima ubijenih žrtava, čije se otkrivanje predviđa za taj dan.

Nakon sastanka dva su izaslanstva obišla lokalitet Ogledala. Prirodna je to udubina na čijem su jednom kraju komunisti ubijali svoje žrtve, one su padale u nju, a komunisti se kasnije nisu udostojali barem ih zasuti zemljom. Tako danas njihove kosti proviruju iz tankoga sloja zemlje koji je nanijela priroda. ✍

KRIŽ, BLAGOSLOVLJEN NA STEPINČEVU GROBU, PREDAN VICEPOSTULATURI NA TRAJNO ČUVANJE

Široki Brijeg, 26. lipnja 2013. (Hrvoje Mandić / hrsvijet.net) – Dvojica dragovoljaca Domovinskoga rata širokobriježanin Marinko Šušak i Dragutin Bosak iz Krapine susreli su se na jednom hodočašću u Bleiburg. Od tada hodočaste zajedno u domovini Hrvatskoj te Herceg Bosni, BiH. Tako su početkom lipnja krenuli na zavjetno hodočašće Majci Mariji u Međugorje pod motom »U križu je spas!«. Sa sobom su ponijeli drveni križ koji je blagoslovljen na Stepinčevu grobu u Zagrebu i koji simbolizira sve hrvatske mučenike. Iz Zagreba, nakon 13 dana hoda, u petak 21. lipnja stigli su u Široki Brijeg gdje su pohodili samostansku crkvu Uznesenja Blažene Djevice Marije i pomolili se na grobu pobijenih širokobrijeških franjevac.

»Zavjetno smo hodočašće podijelili u 14 dana na spomen 14 križnih postaja našega Spasitelja Isusa Krista. Odabrali smo grob Alojzija Stepinca, blaženika i mučenika koji je i sam prošao križni put zbog svoje vjere i nacije. Stoga mi danas hodočastimo naš hrvatski križni put i molimo za sve one koji i dandanas proživljavaju iste muke, za sve one koji imaju patnje, ali ponajviše za naše suborce koji su podarili svoje živote na oltar domovine«, istakla su u razgovoru dvojica hodočasnika.

Ujutro 26. lipnja predali su blagoslovljen križ Vicepostulaturi na trajno čuvanje. U njezino ime preuzeo ga je vicepostulator fra Miljenko Stojić. Dvojica hrvatskih branitelja naglasili su da su se tijekom hodočašća Majci Božjoj sjećali ne samo svojih suboraca iz HV-a i HVO-a nego i hrvatskih uznika u Haagu za koje svakodnevno mole kronicu vjerujući da će pravda stati na stranu pravедnika. Predajući križ Vicepostulaturi na čuvanje, okončali su svoje hodočašće znajući da će ga ona čuvati i širiti istinu o svim našim mučenicima. ✍

SV. MISA NA LUGU U SPOMEN NA SPALJENE

Tomislavgrad, 1. srpnja 2013. (Zora Stanić / tomislavcity.com) – Dana 30. lipnja, nakon proslave blagdana rođenja sv. Ivana Krstiteља, u duvanjskome selu Lugu služena je sv. misa za 83 mučki ubijenih mješтана Luga, Kuka i Letke koje su 19. prosinca 1943. ubili Nijemci nakon

što je komunistička vojska učinila sve da se to dogodi. Sv. misu predslavio je fra Miljenko Stojić, vicepostulator postupka mučeništva za proglašenje blaženima i svetima mučki ubijenih hercegovačkih franjevac, a suslavili su duvanjski misionar u Africi fra Pere Čuić i župni vikar u Tomislavgradu fra Velimir Bagavac.

Sv. misi odazvao se velik broj župljana, uglavnom iz Luga, Sarajlije, Letke i Tomislavgrada. Došli su moliti za pokoj onih koji su prije 70 godina živote izgubili u strašnome zločinu, bilo da su spaljeni ili strijeljani.

Uoči početka sv. mise pred spomen križem održana je prigodna mo-

litva uz čitanje svih imena stradalih u tom zločinu. Za svakoga od njih upaljena je svijeća koju su položili mladi dok je ispred Udruge Lug – Poljica, koja je osnovana radi očuvanja uspomena na žrtvu nevino stradalih, položeno cvijeće.

U prigodnoj propovijedi fra Miljenko Stojić istaknuo je da se istina o žrtvi ovih mučenika nije mogla skriti, a to dokazuje i ne tako davan posjet jednoga njemačkog vojnika koji je posjetio Lug želeći platiti materijalnu štetu što ju je počinio spalivši toga kobnog 16. prosinca jednu štalu na Lugu. »Dogadaje iz prošlosti zacijelo ne možemo učiniti takvima kao da se nikada nisu dogodili. Ali možemo ih učiniti takvima da pobijedimo mi, a ne oni. To nam omogućuje naša kršćanska vjera. Što nam god netko učinio ne može nam iz grudi oteti slobodu i sve ono što je dobro, ako to sami ne dopustimo. Vidjeli smo to lijepo kroz vrijeme komunizma. Što sve nije činio da nas podjarmi, ali uzalud. Neki su, istina, pali na tom putu. Zbog straha, želje za lagodnijim životom, obmane, čak su pomagali tom komunizmu na raznorazne načine, ne samo uhođenjem u društvu u kojem su živjeli. Došlo je vrijeme da se pokaju. Komunizam je, ponovimo to, zlo u samome sebi, to je i nacionalsocijalizam, ali to je isto i današnji globalizam, raznorazna tajna društva, kolonijalizam. Svijet se ne može graditi bez Boga. On se samo može graditi s njim budući da mu je on začetnik«, rekao je fra Miljenko.

Unatoč žalosti i tragediji koja se dogodila na Lugu, fra Miljenko ističe da ipak trebamo biti ponosni na taj događaj jer on nije prekinuo život. Ljudi su nastavili živjeti pamteći što se dogodilo i nastojeći vladati se drukčije od počinitelja zločina. »Međutim, zlo je prepoznalo da hrvatski narod i dalje ide putem dobra pa ga pokušava slomiti. Prevaranti su i danas na djelu. Najlakše ih prepoznavamo preko medija. Njima

se čini da su oni trenutno najbolje sredstvo za njihovu rabotu. Izbacili su Boga iz svoga života, napadaju domovinu, obitelj i sve ono što je dobro u posljednje vrijeme. Nekada je to na grublji, nekada na ljepši način. Prijeti nam se i zavarava nas lažnom pričom o ljudskim pravima izostavljajući pomno ono što se u nju ne uklapa«, dodao je fra Miljenko naglasivši da je Crkva uvijek bila i da će uvijek biti na strani svoga naroda.

Istaknuo je i želju i slogu hrvatske braće s obje strane granice koji su se ujedinili u Komisiji HBK i BK BiH za hrvatski martirologij želeći među onima koji su pobijeni u Drugom svjetskom ratu i poraću pronaći mučenike. »Njih ima među svim crkvenim staležima. Trenutno je teško reći koliki je broj ubijenih u hrvatskom narodu, ali se zna da je taj broj u Hercegovini oko 20.000. S druge, pak, strane komunisti su ubili 563 svećenika, redovnika, redovnica, bogoslova i sjemeništara, više nego nacionalsocijalizam u Njemačkoj (250 svećenika)«, kazao je fra Miljenko te dodao da će Komisija vrlo brzo početi od župe do župe i popisivati mučenike, ali ujedno i pobijene. Pozvao je vjernike da se ne boje i da svjedoče o onome što znaju.

»Samo je Hercegovačka franjevačka provincija u Drugom svjetskom ratu i poraću izgubila 66 svojih članova. Znamo to, pobili su ih komunisti. No, progoni su nastavljeni sve do pada komunizma. Oko 90 hercegovačkih franjevaca okusilo je, ili je manji broj to zamijenio globom, komunističku tamnicu. Trojica su tamo praktički ubijena, velik broj njih ostao je trajno narušena tjelesnoga i duševnoga zdravlja. Danas želimo barem neke među njima proglašiti mučenicima, odnosno blaženima i svetima. Ne ćemo to moći učiniti za sve, jer nemamo dokumente i svjedočenja što se točno dogodilo. No, neka samo jedan među njima bude proglašen mučnikom, on će time osvijetliti i žrtvu svih ostalih. Postupak je u punom tijeku i sve lijepo napreduje. Ali trebat će dosta vremena i dosta snage da se to dovrši. No, to uopće nije važno. Neka traje koliko treba, važno je samo da se mi kao pojedinci i kao zajednica mijenjamo kroz sve to«, rekao je fra Miljenko.

Nakon sv. mise fra Velimir je zahvalio svima koji su pomogli u održavanju ovoga spomen-slavlja na nevino ubijene. Obljetnica je nastavljena prigodnim druženjem po obiteljima i pričom o minulim vremenima. ✍

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subrača«, VI., 2 (11),
Široki Brijeg, 2013.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14, 88220 Široki
Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD;
Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga...
(s naznakom za Vicepostulaturu i za što):
a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:
žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Živimo u vremenu kada hrvatsko društvo s obiju strana granice još uvijek nema snage uhvatiti se u koštac s nataloženim nerazjašnjenim događajima iz prošlosti. Poglavitno su to oni iz komunističkoga vremena. Neki bi nadodali da su to i oni iz Domovinskoga rata, no ove druge zacijelo ćemo laganije raščistiti ako nam oni prvi budu jasni. Oni su, naime, uvjetovali da se dogodi mnogo toga što se inače ne bi dogodilo. Samo treba imati dovoljno hrabrosti i dovoljno strpljenja te krenuti u tom pravcu. Žao mi je kada ljudi umjesto traženja istine zaglibe u obranu ove ili one ideologije, posredno time i zločina koje je činila. A bilo ih je! I ne ponovili se više.

Područje našega razmatranja, našega glasila, svakako jest hudo komunističko razdoblje u hrvatskoj povijesti. Sve ostalo prepuštamo drugima. Ubijeni hercegovački franjevci, kao i čitav taj povijesni kontekst, zahtijevaju od nas da budemo do kraja pošten i stručni. To ponekada znači poniranje i u istraživanje koje se nekome može učiniti stajanje na ovu ili onu stranu. Ne, to je samo istraživanje i ništa više. Jedina strana na koju imamo pravo stati jest strana mučeništva. Postupak mučeništva to traži od nas i na nama je da krenemo tim putem ili se svega okanim. Bit će, dapače, i onih za koje ne ćemo moći dokumentirati mučeništvo pa ćemo ih morati isključiti iz ovoga postupka, ali i dalje ćemo nastaviti raditi na njihovu slučaju. Nešto slično čini i Komisija HBK i BK BiH za hrvatski martiro-

logij čiji je Vicepostulatura član u liku vicepostulatora fra Miljenka Stojića. Među mnoštvom ubijenih traži one koji su mučenički završili svoj ovozemaljski život. To znači da su ubijeni iz mržnje prema vjeri i da su to primili kršćanski postojano. Sve ostalo iz njihova života zapravo je nebitno. Bit će popisani i učinit će se sve što je potrebno da ih Crkva jednoga dana prizna mučenicima. Uz njih će naravno biti popisani i svi drugi ubijeni. Povijesni je to kontekst koji je ostavio dubok trag u našem narodu i u Crkvi u Hrvata.

Primijetit ćete da smo ovoga puta štedjeli na opremi teksta. Dogodilo se to zbog obilja građe koju bi trebalo objaviti. Iako je već bila pripremljena, dosta smo je izbacili iz broja koji je pred vama, a ovo što vam nudimo jednostavno nismo mogli dirati. Uostalom, sadržaj je uvijek najbitniji, a ne omot. On je samo prevažan za one koji nam nastoje nešto podvaliti. Čitajte, razmišljajte i zaključujte što nam je svima činiti.

Dokle god sve stvari u svome životu ne stavimo na njihovo mjesto, ne ćemo uspjeti razumjeti što nam se zapravo događa. Bog nas je, pak, stvorio kao svoje suradnike. I to ne samo na vjerskom polju, nego na svim poljima ljudske djelatnosti. Kao kršćani trebamo imati život u punini. Mnogi to očekuju od nas. Bojimo li se ili smo radosni zbog rada na Gospodnjoj njivi? Nisu ovo neke nove, pre-pametne misli. Šapću nam ih naši mučenicima. Pa poslušajmo ih!

Mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Istraživanja	40
Podsjetnik	23	Pobijeni	44
Povijesne okolnosti	27	Nagradni natječaj	60
Povjerenstva	34	Razgovor	63
Stratišta	39		